

**EENS KOOPMANS ONDERRICHTING**

5 Preken uit: Eens Christens onderrichting,  
over 1 Korinthe 7:30, 31

Door

CHRISTOPHORUS LOVE

Vertaald door

Eerste uitgave:  
Abraham van Laren  
Vlissingen 1659

Vertaald door A. van Laren, Joos zoon

STICHTING DE GIHONBRON  
MIDDELBURG  
2002

## INLEIDING

Onderstaande 5 preken "Eens Coopmans Onderrichtinge" zijn genomen uit het werk van Christophorus Love, getiteld: "Een Christens Onderrichtinge, dienende om hem te geleyden door al 't gene hem in dese wereltd door Gods Voorsienigheydt overkomt".

Het boek bevat 15 predikaties over 1 Korinthe 7 vers 30 en 31. Het is voor het eerst in de Nederlandse taal verschenen in 1659 te Vlissingen bij Abraham van Laren, Joos-zoon, die de 15 preken ook uit het Engels vertaald had. In hetzelfde jaar verscheen "Al de Werken", ca 25 geschriften van Love te Amsterdam, bij Baltus en Joh. de Wild, vertaald door Ds. P. de Lange. In 1664 verscheen deze uitgave te Amsterdam bij Jacob Benjamin, Jan H. Boom, G. van Goedesbergen & Jan van Someren.

*Eens koopmans onderrichting* verscheen in 1972 bij Boekhandel Kool te Leerdam. De inhoud is ongewijzigd, behalve enkele Latijnse aanhalingen die weggelaten zijn. De zinsbouw is aangepast.

Christophorus Love, werd in het jaar 1616 te Wallis in Engeland geboren en stierf 22 augustus 1651 te Londen op het schavot. Love's ouders, die zeer eenvoudige mensen waren, bekommerden zich weinig over de godsdienstige opvoeding van hun kinderen. Love zegt: "In de eerste veertien jaren van mijn leven had ik nog nooit één predikatie gehoord". In het vijftiende jaar van zijn leven, werd Love krachtdadig bekeerd. Aanstonds zonderde de HEERE de jonge Love af en riep hem tot het predikambt. In 1635 ging Love naar Oxford, waar hij op de universiteit als student in de theologie en de letteren werd ingeschreven. Op 2 mei 1639 behaalde Love de graad van Bachelor en op 20 maart 1642 die van Master of Arts (meester in de letteren).

Reeds in het jaar 1640 kwam Love in conflict met de autoriteiten, omdat hij weigerde het zgn. "Book of Canons" van bisschop Laud te ondertekenen. Gedurende zijn ganse bediening als predikant zien wij Love voortdurend overhoop liggen met de autoriteiten, door zijn openlijk prediken tegen allerlei misstanden in de kerk en de staat.

Het "Book of Canons" (het boek der canons) was in 1637 door de aartsbisschop van Canterbury, Dr. William Laud op aanraden van Koning Karel I (1625-1649) geschreven. In dit boek werd de openbare eredienst op roomse wijze geregeld. De predikanten moesten het "Book of Canons" gebruiken op straffe van schorsing. Hierdoor werden zij verplicht de liturgie in koorhemd te lezen, het avondmaal knielend te laten gebruiken, een altaar op te richten e.d. Het "Book of Canons" schreef ook aan de koning een absolute macht toe en legaliseerde de bisschoppenregering in de kerk. Als vurig *presbyteriaan* moest Love deze canons van Laud verwerpen, daar zij zouden terugleiden tot het diensthuis van Rome's afgoderij en een aantasting betekenden van de Koninklijke heerschappij van de Heere Jezus Christus over Zijn Kerk. Met alle mogelijke middelen poogden Karel I en zijn raadsman Laud, echter het "Book of Canons" aan het Engelse en Schotse kerkvolk op te dringen.

In Schotland leidde deze dwang tot de vernieuwing van "The National Covenant" (het nationaal verbond) op 28 februari 1638. Duizenden Schotten, mannen en vrouwen, rijken en armen, aanzienlijken en onaanzienlijken, jong en oud, ondertekenden dit verbond, waarvan velen met hun bloed. Plechtig verklaarden zij, dat zij de presbyteriaanse religie (gereformeerde godsdienst) zouden beschermen en aanhangen,

met verzaking van alle ingevoerde nieuwigheden. En dat de zuiverheid van het Evangelie door alle geoorloofde middelen moest worden hersteld. Terwijl zij beloofden niets te zullen doen wat nadelig was aan de eer van de Heere of aan het gezag van de koning. Geweldig was de beroering onder het Schotse volk. Hartelijk werden de zonden en de afwijkingen van de zuivere dienst van God voor het aangezicht des Heeren beleden en beweend. Het Schotse volk trad in een nieuw verbond met de Heere. Ontroerend en verkwikkend was de onderlinge liefde en de liefde tot Gods inzettingen. Deze gedenkwaardige gebeurtenis in de Greyfriars kerk te Edinburgh was kennelijk het werk van de Geest des HEEREN. Met dit volk van Schotland gevoelde Love zich nauw verbonden.

Koning Karel I kon deze openlijke verwerping van zijn oppergezag over de kerk niet op zich laten zitten. Met een machtig leger van 21.000 manschappen en een aantal oorlogsschepen trok Karel I naar Schotland om het Schotse volk met geweld te onderwerpen. De Schotten hadden slechts een schamel leger van 3000 slecht gewapende manschappen tot hun beschikking. Doch de Heere streed voor Schotland en Hij verschrikte Karel I, zodat het leger van de koning glansrijk werden verslagen in de zgn. "bisschoppenoorlog" (1639-1640).

Na zijn studie kon Love eerst niet als predikant geordend worden door tegenwerking van de kerkelijke autoriteiten. Zijn weigering om de canons van Laud te ondertekenen was daaraan niet vreemd. Love werd nu huisprediker van de drost Warner, die op het Windsor Castle te Londen woonde. Hier leerde Love zijn godvruchtige vrouw Maria Stone kennen.

Krachtig predikte Love in 1641 tegen het goddeloze "Book of Common Prayer" (algemeen gebedenboek) dat Laud ter vervanging van het gebedenboek van de Schotse hervormer John Knox de kerk oplegde. Dit boek, een vervolg op het "Book of Canons", was niet anders dan een verkapt rooms misboek en poogde de vrije prediking geheel te verdringen. Love noemde het "Book of Common-Prayer": "de pest van het koninkrijk en een oogzeer van het volk Gods". Typerend voor dit boek was, dat zelfs de roomsen ermee in hun schik waren. Vele godvrezende predikers protesteerden tegen de invoering van het "Book of Common-Prayer". Laud trad scherp tegen deze leraars op. Velen verlieten dan ook Engeland en weken uit naar Nederland en Amerika (Nieuw Engeland). Ook Love geraakte in moeilijkheden, maar hij besloot in Engeland te blijven.

Inmiddels was het zomer van het jaar 1641 geworden. Het Engelse Parlement begon zich tegen het absolutisme van Karel I steeds meer te verzetten. De meeste leden van dit parlement waren zgn. Puriteinen, die nog wel behoorden tot de Anglicaanse kerk, maar niets moesten hebben van aartsbisschop Laud's halfroomse ideeën. Ook onder het volk heerste er ontevredenheid over de bisschoppelijke hiërarchie en over het drijven van aartsbisschop Laud, die steeds meer de roomsen ging bevoordelen en de Puriteinen zoveel mogelijk uit de openbare ambten verdrong.

Zo moest een hoogleraar in de wiskunde voor Laud terechtstaan omdat hij de namen van protestantse martelaren in zijn almanak had opgenomen i.p.v. de roomse heiligen. Een ander staaltje van Laud's zonderlinge gezindheid was, dat hij een boek approbeerde (goedkeurde), waarin de eerste Hervormers, die hun leven op de brandstapel gelaten hadden, als oproerlingen werden betiteld! Spoedig zou de algemene ontevredenheid ontbranden in een droevige burgeroorlog. Want, wat gebeurde er namelijk.

In Ierland brak op 23 oktober 1641 een opstand uit onder de roomsen. In de naam van Koning Karel I en diens roomse echtgenote, Koningin Henriëtte Maria, de dochter van Hendrik IV van Frankrijk en Maria de Medici, werd een vreselijk bloedbad onder de protestanten aangericht. Dit bloedige toneel duurde verscheidene maanden onafgebroken voort. In de nacht van 23 oktober 1641, die de Ierse Bartholomeüsnacht wordt genoemd, werden 12.000 protestanten op de meest afschuwelijke wijze vermoord. Niemand werd ontzien. De priesters hadden de voornaamste plaatsen in de hemel toegezegd aan hen, die de meeste ketters zouden ombrengen. Zelfs kleine kinderen zag men, door hun ouders aangevuurd, het moordstaal hanteren om hun handjes met het bloed der protestanten te bezoedelen. Mannen en vaders werden aan de bomen vastgespijkerd en moesten toezien hoe hun vrouwen en dochters op de schandelijkste wijze werden onteerd en daarna levend in stukken werden gehakt. Zuigelingen en kleine kinderen werden aan de rotsen te pletter geslagen, anderen op de meest wrede wijze verdrinken. Dit onschuldige bloed roept om wraak tot Hem, in Wiens ogen de dood Zijner gunstgenoten kostelijk is. Volgens de Engelse historicus Neal zijn er in die bloedige maanden bijna 200.000 protestanten om het leven gebracht. Onbeschrijflijk was de ellende.

Al deze moordpartijen kwamen spoedig het Engelse volk ter ore, dat nu aanstonds geheel het vertrouwen in haar koning opzegde. Het Parlement nam strenge maatregelen tegen de roomsen en ook bisschop Laud werd gevangen genomen. Deze handelingen van het Parlement waren lijnrecht in strijd met de bedoelingen van de koning. Koning Karel I bracht nu snel een leger op de been om zich door wapengeweld de macht te verschaffen. De burgeroorlog was een feit geworden. Ook het Parlement verzamelde een leger en gedurende drie jaren werd er met afwisselend succes gestreden. Dat het in deze krijg niet snel tot een beslissing kwam, lag vooral aan de schroom van de bevelhebbers van het parlamentsleger om hun wettige vorst als vijand des lands te behandelen. Telkens als zij Koning Karel I met zijn legermacht konden vernietigen, trokken zij zich huiverend terug.

Slechts aan één bevelhebber was deze schroom geheel vreemd. Die man heette Olivier Cromwell, de latere Protector van Engeland. Cromwell zag al gauw dat de geest in het parlamentsleger niet deugde, hetgeen één van de belangrijkste oorzaken was van de weinig succesvolle strijd. Daarom rekruteerde Cromwell zelf enige ruitersbenden, die weldra uitgroeiden tot een flink aantal eskadrons. De manschappen voor zijn leger verzamelde Cromwell uit vrome burgers en boeren, die alles overhadden voor de zaak Gods. Nooit zag men in de geschiedenis zulk een leger als de troepen van Olivier Cromwell. Men hoorde in dit leger geen vloek of ongetogen woord, dronkenschap was er onbekend, onzedelijke handelingen en geweld werden er niet gepleegd, maar wel bracht een Pelagiaans preek of een beeltenis van de moedermaagd met het kind een opgewondenheid in de gelederen te weeg, die slechts met de grootste moeite door de officieren werd bedwongen. Daags voor de strijd werd een vasten- en bededag uitgeschreven. Veldpredikers als Dr. John Owen, Richard Baxter e.a. gingen voor in godsdienstoefeningen, maar ook een schriftgeleerde korporaal met singuliere gaven zag men voorgaan en de geestelijke oefeningen van zijn overste leiden en een afvallige majoor tot boete en bekering oproepen! De duizenden soldaten hielden zich tijdens een bededag de gehele dag bezig met Bijbellezen, psalmgezang en godsdienstige gesprekken. Bovendien werden iedere dag in alle legertenten huisgodsdiensten gehouden. Onder het veldgeschrei: "De HEERE Zebaóth is met ons"

en het zingen van psalm 68 trok men ten strijde. De manschappen van Cromwell, die de "Ironsides" (ijzeren mannen) werden genoemd, brachten Koning Karel I met zijn royalistische troepen op de 14e juni 1645 bij Naseby de laatste verpletterende slag toe.

Temidden van de burgeroorlog hield Love zijn beroemd geworden predikatie over Jeremia 33 vers 6: "Ziet, Ik zal haar de, gezondheid en de genezing doen rijzen, en zal henlieden genezen, en hen openbaren overvloed van vrede en waarheid". Deze predikatie, die onder de titel "Engelands ziekte" later werd uitgegeven, werd uitgesproken op 30 januari 1644 te Uxbridge, zijnde de eerste dag van het verdrag (Trevés) van Uxbridge. Dit verdrag behelsde een wapenstilstand tussen de beide legermachten. Het geschil werd hiermede echter niet opgelost, daar de Koning vast hield aan de bisschoppenregering in de kerk. Zodoende waren de vredestraktaten van Uxbridge zeer bedriegelijk.

De vurige predikatie van Love verwekte nogal wat opschudding. Love werd beschuldigd van een vijand van de vrede te zijn en een tegenstander van het verdrag van Uxbridge, terwijl allerlei lasterpraat rondom zijn persoon werd rondgestrooid. Zijn machtige prediking wekte volgens Love: "de nijdigheid van de kwaden, de jaloersheid van de goeden en de schandelijke verachting van allen" op. Om zijn naam van alle blaam te zuiveren, gaf Love de predikatie met een voorafgaande "Verantwoording" in het licht. De reden van alle beroering was, dat Love in zijn predikatie ernstig waarschuwde voor een vals vrede zonder waarheid. In zijn "Verantwoording" zegt Love:

"Ik houd niet van een goddeloze vrede in plaats van een rechtvaardige oorlog; door een rechtvaardige oorlog hebben wij alleen de mensen tot vijand, doch God tot onze eigen vriend; door een goddeloze vrede zullen wij God tot onze vijand hebben en de mensen maar tot onze schijnvrienden".

In de preek schildert Love ons de oorzaken van de twisten en oorlogen in Engeland. Hij noemt bijvoorbeeld de vele dwalingen in de kerk, de ketterijen en roomse bijgelovigheden in de eredienst, de opgeblazenheid van de prelaten, die hij "zonen Belials" noemt, maar ook de verharding van het volk onder de overvloed van genademiddelen en onder de getrouwe prediking van vele ernstige leraren. Want zo zegt Love: "De mensen kunnen de rechte bediening van het Evangelium en de zuivere ordinantiën Gods niet meer verdragen. Onder het volk heerst weer een hunkering naar de vleespotten van Egypte d.i. het bisschoppenstelsel en het Book of Common Prayer".

Het Parlement had het episcopaat wèl afgeschaft door de zgn. "Root and Breach Bill" (wortel en Lakwet) en de Anglikaanse kerk hervormd naar presbyteriaans model, een synode was wèl bijeengeroepen (de Westminsterse Synode), het Parlement had wèl een plechtig verbond gemaakt met de Schotten en het Convenant onderschreven (the Solemn League and Covenant van 1643), maar het Engelse volk had zich als natie niet tot God bekeerd en was met Hem niet in een verbond getreden gelijk eenmaal de Schotse natie had gedaan.

Deze zonden legde Love in zijn prediking bloot. Tenslotte waarschuwde hij ervoor toch niet op de vredestraktaten te vertrouwen. "Hoe kan er waarheid zijn bij onze tegenstanders", zegt Love "zij beminnen de waarheid niet, die bloeddorstige rebellen van Ierland, de afgodische papisten van Engeland, de weelderige prelaten, de verdorven geestelijkheid en het profane gespuis van de natie, welken hand in hand gaan. Bedriegt u niet daar is weinig dat gelijkt op vrede met zulke mensen".

Omstreeks 1645 wordt Love predikant van de gemeente te St. Ann's Aldersgate. In die dagen openbaarde zich een nieuw conflict in de natie. Na de nederlaag te Naseby was Karel I naar Schotland gevlucht. Het Parlement wilde namelijk geen vrede maken met deze trouweloze vorst. Deze ontrouw werd vooral bekend, toen Cromwell een tas met brieven van de koning vond en deze onder de titel "De geopende brieftas des konings" in de openbaarheid bracht.

De Schotten leverden Karel I echter weer uit aan het Parlement. Ruim drie jaar was de koning nu de gevangene van zijn onderdanen. Men voerde hem overal naar toe, liet hem ontvluchten en nam hem weer gevangen. Men wist eigenlijk niet goed wat men met hem moest beginnen. Er ontstond verdeeldheid onder de Puriteinen, doordat de Presbyterianen (waartoe Love behoorde) de koning onder nauwe bepalingen weer op de troon wilden hebben en het verleden wilden vergeten. De andere groep Puriteinen, de zgn. Independenten, wilde hiervan niets weten maar wilde de koning terechtstellen. Bij dit verschil van opvatting over het lot van de koning, speelde ook het kerkelijk verschil tussen de Presbyterianen en Independenten een belangrijke rol.

Toen de Anglicaanse kerk dreigde te verroomsen door de bisschoppenregering, de roomse liturgie e.d. kon een groot deel in deze kerk zich met deze zaken niet verenigen. Zij trachtten de kerk te zuiveren van alle roomse bijgelovigheden en werden daarom Puriteinen (zuiveraars) genoemd. Onder deze Puriteinen kunnen we weer onderscheiden de z.g. Conformisten, die in de kerk bleven, en de Non-conformisten die zich van de Engelse Staatskerk afscheidden. Tot de eersten, die later ook wel Presbyterianen werden genoemd behoorden o.a. Perkins, Whitaker, Love. De laatsten werden ook wel Independenten of Onafhankelijken genoemd. Zij verwierpen iedere vorm van kerkregering, zoals synodes, kerkenraden e.d. Tot deze groep behoorden o.a. Dr. Owen, Thomas Goodwin e.a.

Ook Cromwell was Independent. Vele Independenten hadden onder de vervolgingen van aartsbisschop Laud, die op 10 januari 1645 werd onthoofd, het land verlaten. Tijdens de burgeroorlog kwamen de meesten echter weer naar Engeland terug. Hun aantal werd steeds groter, zodat uiteindelijk de Presbyterianen in de minderheid kwamen. Aangezien de Independenten de kern van het leger van Cromwell uitmaakten, stelden zij, die toch het vaderland hadden gered, het land steeds meer de wet. Het Parlement, waarin veel Presbyterianen zitting hadden, trachtte de toenemende invloed van de Independenten te stuiten door het leger af te danken en de Independenten uit het Parlement te verwijderen. De mannen van Cromwell namen dit echter niet. De Saints (=de Heiligen, zo werden ze ook wel genoemd) lieten zich niet naar huis sturen. Zij rukten op naar Londen, verklaarden de leiders der Presbyterianen voor landverraders en zuiverden het Parlement van de onwillige leden in augustus van het jaar 1647. De Presbyteriaanse leden van het Parlement werden door Cromwell genoodzaakt de Independenten weer in het Parlement op te nemen. Nieuwe opstanden braken uit en overal in Engeland en Schotland kwamen legers die de koning steunden op de been. De tweede burgeroorlog was begonnen.

De Schotten kozen de zijde van de koning, waardoor een breuk ontstond in de Engels-Schotse alliantie. Cromwell versloeg echter met zijn 8000 "Ironsides" 20.000 Schotten en royalisten (koningsgezinden). Ondertussen werd in Londen het Parlement door vrienden van Cromwell geheel van Presbyterianen "gezuiverd". De zestig overgebleven Independenten vormden nu het z.g. "Rompparlement", dat vanaf 7 december 1648 oppermachtig regeerde.

Cromwell's eerste zorg was nu om Karel I onschadelijk te maken. Op voorstel van een aantal officieren werd in het Lagerhuis een aanklacht wegens hoogverraad tegen Karel I ingediend. Het Lagerhuis benoemde nu een gerechtshof waarin ook Cromwell zitting kreeg. Dit gerechtshof veroordeelde Karel I ter dood en op 30 januari 1649 werd de koning voor het paleis Whitehall onthoofd. Zonder enige ceremonie werd zijn lichaam begraven. Na de dood van Karel I werd de republiek in Engeland uitgeroepen.

Love die inmiddels in 1647 predikant van de kerk van St. Lawrence Jewry, binnen Londen, was geworden, beschouwde de terechtstelling van de koning, evenals de Schotten, als koningsmoord. Door zijn oprecht karakter en doortastendheid, kon hij zijn mening niet onder stoelen of banken steken, maar verkondigde deze vanaf de preekstoel. Zijn geweldige prediking had veel invloed bij het volk. Het valt te begrijpen dat Love weldra in conflict kwam met de Independenten. Herhaalde gevangenschap bleef dan ook niet uit.

Ondertussen hadden de Schotten de zoon van Karel I, Karel II, die in Breda zijn verblijf had, tot wettige troonopvolger verklaard. Cromwell, die juist bezig was in Ierland met ijzeren vuist orde op zaken te stellen, trok nu naar Schotland, zij het met tegenzin, omdat hij de Schotten erkende als zijn broeders in Christus. Hij versloeg de Schotten te Dunbar in het jaar 1650. Cromwell zag in de herstelling van de Stuarts tot het koningschap een gevaar voor het Engelse protestantisme. De Schotten, die altijd zeer koningsgezind waren geweest, waren bevreesd voor de macht van Cromwell met zijn Independenten. Hierdoor lieten zij zich vervoeren (hoewel niet alle Schotten) Karel II tot troonopvolger te benoemen en een jaar later in 1651 tot koning te kronen. Deze trouweloze Karel II, die aanvankelijk het Schotse Convenant ondertekende, zou later, na de dood van Cromwell, die Karel II in 1651 versloeg, een bittere vijand van Gods kerk blijken te zijn. Hoe hebben de Schotten, voor hun enigszins blinde trouw aan het koningshuis der Stuarts, moeten boeten! Duizenden Schotten zijn in de jaren 1660 tot 1688 op de wreedste wijze gedood.

[De geschiedenis heeft Cromwell dus wel op een treurige wijze in het gelijk gesteld wat aangaat zijn zienswijze inzake het koningschap der Stuarts. Het zal eerst onze Stadhouders Willem III zijn die de Schotten en Engelsen van de roomsgezinde Stuarts zal bevrijden en de protestantse godsdienst zal doen zegevieren.]

De Independenten waren tijdens de regering van Charles I in de minderheid en werden door hem onderdrukt. Maar toen Cromwell aan de macht kwam werden de rollen omgekeerd en stootte het vernieuwde Parlement de Presbyterianen uit de regering. Ook de Baptisten leden onder de nieuwe regering. John Bunyan werd regelmatig het preken belet.

We hebben reeds gezien hoe Love in conflict was gekomen met de Independenten. De inval in Schotland door Cromwell in 1650 was voor Love iets verschrikkelijks. Hoe bloedde zijn hart toen hij aanschouwde dat in deze droevige strijd aan beide zijden kinderen Gods tegen elkander streden. De woorden van de Heere Jezus uit Johannes 17 vers 21 en 22 waren teer op zijn ziel gebonden: "Opdat zij allen één zijn, gelijkewijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn, opdat de wereld gelove, dat Gij Mij gezonden hebt. En Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk als Wij Eén zijn".

Het rechtschapen karakter en de innige godsvrucht van Love konden het vele "vreemde vuur" dat in al deze broedertwisten zo naar voren kwam, niet gedogen. Echter ook Love heeft al de raadselen van zijn tijd niet kunnen doorgronden.

Op 29 april 1651 hield Love zijn laatste predikatie in zijn gemeente te St. Lawrence Jewry en wel een lijkpredikatie over Job 30 vers 23: "Want ik weet, dat Gij mij ter dood brengen zult, en tot het huis der samenkomst aller levenden". Kennelijk gevoelde Love dat zijn bediening ten einde liep.

Uiteraard kon Love ook nu niet zwijgen en zijn afkeuring van de inval in Schotland bracht hem weer in conflict met Cromwell. Love pleitte er sterk voor dat Charles II ook in Engeland zou gekroond worden. Met enkele medebroeders en overheidspersonen vergaderden zij hierover

Deze actie van Love, Watson, Jenkyn en anderen werd opgemerkt door enkele tegenstanders van de Presbyterianen. Zij klaagden Love, Watson en anderen aan. Dezen werden gevangen gezet in de 'Tower' de Staatsgevangenis in Londen. Watson en anderen werden na erkenning van hun leedwezen vrijgelaten.

Op 14 mei 1651 wordt Love op de Tower te Londen gevangen gezet. Hij wordt beschuldigd van complotvorming en hoogverraad tegen de wettige regering. Love zou van 1649 tot 1651 in correspondentie hebben gestaan met de latere koning Karel II en diens roomse moeder Henriëtte Maria. Verder zou Love contact hebben gehad met Schotse presbyterianen, die met Karel II bevriend waren en zou hij bij wapenaankopen betrokken zijn geweest.

Deze verwarde situatie is voor een buitenstaander moeilijk te beoordelen. Hieronder volgt een passage uit de 'Historie van de rechtzinnige Puriteinen in Engeland', door Daniël Neal, uitgegeven in Londen 1735 en vertaald te Rotterdam 1753. 2<sup>e</sup> deel 2<sup>e</sup> stuk blz. 53.

"Doch de zaken van het Gemeenebest [de Staat] waren nu tot een crises gekomen. En koning Charles II in Engeland getreden zijnde aan het hoofd van 16.000 Schotten, zo werd geoordeeld de Presbyteriaanse partij een schrik aan te jagen door een van hun bemindste geestelijken tot een voorbeeld te stellen. Mr. Whitlock zegt dat kolonel Fortescue naar de generaal Cromwell gezonden werd met een smeekschrift om het leven van Mr. Love. Maar dat Cromwell en de andere officieren geweigerd hebben om zich met de zaak te bemoeien. Maar bisschop Kennet en Mr. Eachard zeggen dat de generaal Cromwell bescheid zond in een bijzondere brief aan een van zijn vertrouwden: dat hij tevreden was dat Love uitstel van straf en - op verzekering van zijn goed gedrag voor het toekomstige - óók vergiffenis ontvangen zou. Maar de postbode, door enige koningsgezinden, tot het leger van de overleden koning behorende, op de weg staande gehouden wordende, hebben ze zijn valeys [reistas] onderzocht. En deze brief van uitstel voor Mr. Love vindende, dezelve met grote grimmigheid en verontwaardiging aan stukken gescheurd; als hem niet waardig oordelende te leven, die zulk een stokebrand bij 'de onderhandeling van Uxbridge' geweest was.

Indien deze vertelling waar is, dan is Mr. Love een slachtoffer geworden van de tomeloze woede van de koningsgezinden, gelijk als Dr. Dorislaus en Mr. Ascham zulks tevoren geworden waren. De valeys uit Schotland aangekomen zijnde en geen brief van Cromwell ten behoeve van Mr. Love daarin vindende ordonneerde men op de 22sten van augustus dat hij op 'Towerhill onthalt zou worden'.

Het argument dat hier wordt aangevoerd dat koningsgezinden zo'n mateloze woede hadden tegen Love, een vurig koningsgezind leraar, is niet zo overtuigend. Neal vervolgt:



"Love verzocht het Gerechtshof dat hij niet om reden van de Staat ter dood gebracht mocht worden. Hij erkent dat hij aan geheimhouding schuldig was en bidt dat het Hof hem die misdaad wil vergeven, belovende om voor het toekomstige een stil en vreedzaam leven te lijden".

Op 20, 21, 25 en 27 juni, en 5 juli 1651 werd Love voor het Hoog Gerechtshof gebracht en ter dood veroordeeld. Met grote vrijmoedigheid bepleitte Love zijn onschuld aan de hem ten laste gelegde feiten, doch helaas! dit mocht niet baten.

Love's vrouw, Maria, stuurt nog een aantal rekwisten naar het Parlement, waarin zij op ontroerende wijze vrijspraak voor haar man bepleit. Maria, die haar vijfde kind verwacht, verzoekt de Autoriteiten nog in haar laatste rekest, de ter dood veroordeling te veranderen in verbanning naar Nieuw-Engeland. Zij schrijft o.m.: "Uw troosteloze dienstmaagd wacht met alle nederigheid en ernstige verwachting aan Uw deur, Uw Edelen biddende en smekende dat gij toch niet wilt vergeten genade te betonen aan uw arme smekeling en haar tere zuigelingen. Och! maakt toch niet Uw dienstmaagd een weduwe en haar kinderen vaderlozen. Maar wilt genadiglijk deze verschrikkelijke slag voorkomen waaraan Uw smekeling beeft als zij eraan denkt. En zij smeekt U zeer ernstig dat gij het vonnis des doods gelieft te veranderen in het vonnis van ballingschap: En daar gij toch het Evangelie in Nieuw-Engeland probeert voort te planten, laat dan haar stervende man (als een profeet van de doden) afgevaardigd worden om de bekering van de arme Indianen te benaastigen, opdat alzo vele zielen God mogen loven, wegens U, en zij zal het van U.E. ontvangen als een bijzondere genade". Doch ook deze aangrijpende smeekbede vermocht het Parlement niet te vermurwen.

Bijzonder ontroerend is de briefwisseling tussen Love en zijn moedige vrouw. In haar brief van 14 juli 1651 schrijft Maria o.m. "dat zij hoopt dat Love zijn vrouw en kinderen heeft opgeofferd aan God, Die gezegd heeft: Laat Uw wezen achter en Ik zal ze in 't leven behouden en laat Uw weduwen op Mij vertrouwen". Ook schrijft ze: "Gij verlaat maar een zondige, sterfelijke vrouw, om eeuwiglijk getrouwd te worden met de HEERE der Heerlijkheid".

In een andere brief schrijft Maria o.a.: "En nu mijn liefste, ik ben bereidwillig om met blijdschap mijn recht van eigendom dat ik in u heb, over te doen aan uw Vader en mijn Vader, Die het grootste recht op u heeft; en dit is mijn vertrouwen, alhoewel de mensen ons voor een tijd gescheiden hebben, dat niettemin onze God, ons eerlang wederom zal samenbrengen, daar wij eeuwiglijk elkanders gezelschap zullen hebben en nooit meer gescheiden zullen worden".

In zijn brieven aan zijn vrouw vermaant Love Maria o.m., dat zij hun beide kinderen Katy en Mary een godvruchtige opvoeding zal geven en dat zij zich altijd onder een ontdekkende prediking zal zetten. In Maria's droefheid is Love bedroefd geweest, doch in haar verheuging is hij vertroost mogen worden. In zijn laatste brief die hij schreef op de dag van zijn terechtstelling, de 22e augustus van het jaar 1651, zegt Love o.m.:

"Ik ben nu gereed om te gaan van een gevangenis naar een paleis. Ik ga naar de Hemel waar twee van mijn kinderen zijn". En: "Tot mijn schande zeg ik het, dat ik nooit zoveel voor u gebeden heb in mijn vrijheid, als ik nu in mijn boeien gedaan heb".

Nogmaals vermaant Love Maria dat zij zich bij een rechtzinnige zielsonderzoekende prediking zal houden, daar toch vele bedriegers in de wereld zijn uitgegaan, maar de schapen van Christus kennen Zijn Woord en een vreemde zullen zij niet volgen. Na nog een aantal besturingen besluit Love als volgt:

"Waarde vrouw! vaarwel. Ik zal u niet meer vrouw noemen, ik zal uw aangezicht niet meer aanschouwen; evenwel ben ik daarover niet aangedaan, want ik ga nu de Bruidegom ontmoeten, de Heere Jezus Christus, met Wie ik tot in eeuwigheid zal getrouwd zijn. Uit de Tower van Londen, de 22e augustus 1651, de dag van mijn verheerlijking. Uw stervende, nochtans uw liefhebbende vriend tot in de dood, Christophorus Love".

Op het schavot sprak Love nog een rede uit waarin hij o.m. zegt: "Om zaken van de Staat word ik van mijn leven beroofd. Echter heb ik nimmer iets gedaan tegen de tegenwoordige regering. Ik zal deze dag een dubbele verwisseling maken: een predikstoel voor een schavot, en een schavot voor een troon, en zal misschien toevoegen een groot getal heiligen op Towerhill (plaats van executie) tot het talrijke gezelschap op de berg Sion". Verder zegt Love: "Dit schavot is de beste predikstoel, waarop ik ooit ben geweest. God heeft mij vóór deze tot een instrument gemaakt om andere mensen ten Hemel te brengen, maar hierdoor brengt mij God zelf ten Hemel". Vervolgens betuigt Love voor het aangezicht des HEEREN dat hij onschuldig is aan alle hem ten laste gelegde feiten. Het ergste wat hij zijn aanklagers gunt is, dat hij hun zielen in de hemel mag ontmoeten. Ook alle beschuldigingen omtrent zijn persoon mag Love vrijmoedig van de hand wijzen. Zo werd hij o.a. beschuldigd van woeker, laster, overspel en moord. O, hoe getuigt deze gehele rede van de grote godzaligheid van Love. Hij zegt: "De droefheid mijns harten is geweest over de onenigheden en de begeerte mijner ziel is voor een vereniging onder het volk van God." Love zegt verder dat hij een tegenstander was van de absolute macht des konings, maar een voorstander van het ambt des konings. De tegenwoordige regering kon hij niet goedkeuren. Verder vermaant hij de stad Londen ernstig dat zij de rechte prediking niet zal verachten. Hij vermaant ze zich aan de kerkelijke regering te onderwerpen, die een toom en gouden juk is voor de wellusten. En zo zij dit zullen verwerpen, God zal hun een ijzeren juk opleggen.

Aan het einde van zijn rede zegt Love: "Eer ik mijn laatste adem uitblaas moet ik God rechtvaardigen en mijzelf veroordelen, want God is rechtvaardig, maar ik ben een zondig mens. Mijn bloed zal echter niet tevergeefs vergoten worden. Ik zal mogelijk meer nut doen bij mijn dood en Gode groter eer geven op het schavot dan dat ik op mijn bed gestorven zou zijn. Mijn bloed is nochtans niet dat der Edelen, maar het is Christus' bloed. Ik heb meer vreze gehad voor het uittrekken van een tand, als ik nu vrees voor het afhouden van mijn hoofd." Love besluit zijn rede met een ootmoedig gebed.

Nadat hij zijn gebed beëindigd heeft, vraagt hij aan de scherprechter of alle dingen gereed zijn. Dan haalt hij een rode sluijer uit zijn zak en geeft deze aan de scherprechter. Vervolgens geeft Love de scherprechter drie ponden sterling en zegt: "Vriend, daar zijn drie ponden voor u, doe hetgeen gij te doen hebt en God vergeve u, gelijk ik u vergeven heb". Dan legt Love zelf zijn hoofd op het blok, en na een teken met zijn linkerhand aan de scherprechter, hakt deze met één slag het hoofd van het lichaam.

Zijn hoofd en lichaam worden hierna in een zwarte doodkist gelegd, welke met een rouwkleed erover dadelijk wordt weggedragen. Nadat de chirurgijn Dr. Dun het hoofd weer aan het lichaam heeft genaaid wordt het lichaam in de kerk van St. Lawrence Jewry begraven, waar het rust tot de Dag der Opstanding.

Edmund Calamy, de beroemde Presbyteriaanse prediker van Aldermanbury Chapel hield een lijkpredikatie over Handelingen 7 vers 60: "En als hij dat gezegd had, ontsliep hij". Ook Thomas Manton sprak een lijkrede uit en wel over 1 Korinthe 15 vers 57: "Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus". Zo is Love heengegaan op de nog jeugdige leeftijd van 35 jaren.

De executie van Love gaf in het kamp der Presbyterianen grote verbittering en bezegelde de scheiding van de Presbyterianen en de Independenten.

De dood van Love werpt een onuitwisbare smet op het Engelse Parlement. Aan de andere kant moeten wij niet uit het oog verliezen dat sommige geschiedschrijvers met nadruk vaststellen dat er een grote geestelijke bloei plaats vond in Engeland tijdens de regering van Cromwell hoe verschillend men ook dacht over de manier van kerkinrichting en landsbestuur.

Comrie, een vurig Presbyteriaan, schrijft in zijn 'Brief over de Rechtvaardigmaking': "dat de oude Independenten, ik zeg het met smart, vrij nader aan de genadeleer gebleven zijn dan de Presbyterianen, na het opkomen van de leer van Saumur. Er zijn echter een menigte van fanatiekelingen onder geweest ten tijde van Cromwell die onder een dekmantel van de vrije genade te verhogen, de aller ongerijmste lasteringen uitgegeven hebben... En dat de Hollandse schrijvers alles ter kwader trouw verhaald hebben, ik hoop evenwel niet opzettelijk".

## EERSTE PREDIKATIE.

***"En die kopen, als niet bezittende"***. 1 Korinthe 7 vers 30b.

Wij zijn nu gekomen tot het derde deel van des apostels onderricht: "En die kopen, als niet bezittende". Ik zal twee of drie predikaties aan deze tekst besteden en dan beginnen met het laatste gedeelte van het onderricht van de apostel: "En die deze wereld gebruiken, als niet misbruikende".

Wij beginnen met het eerste. Indien uw broodwinning en bestaan in kopen en verkopen en in het verhandelen van geld bestaan, dan is het uw schuldige plicht "te kopen als niet bezittende". Hetzij dat gij koopt of dat gij verkoopt, want beide worden door deze spreekwijze ingesloten. Wat gij ook in de wereld ontvangt door kopen en verkopen en door uw nering, gij behoort er uw hart van gespeend te hebben, alsof gij het helemaal niet verkregen had. "Zij die kopen", behoorden te zijn "als niet bezittende". Het bezit van rijkdommen is toegestaan, maar gij mag door hen niet bezeten worden.

Geliefden, ik ben hier gesteld om te prediken in een stad met nijverheid en voor een vergadering, die door kopen en verkopen en het handelen een bestaan in de wereld hebben. Daarom zal ik dit stuk nogal uitgebreid verhandelen. Maar alvorens ik dit naar behoren hoop te doen, zo zal ik er eerst zodanige toepasselijke leringen uittrekken, als de woorden ons opleveren.

Ten eerste. Uit de aanmerking van het doel, dat de apostel bij het invoeren van deze uitdrukking beoogt: "En die kopen als niet bezittende". De apostel heeft in het voorgaande hoofdstuk gesproken over de huwelijks staat en van de plicht van het volk in deze staat. Hier handelt hij over het beroep van kopen en verkopen, waaruit wij kunnen leren

1. "Dat God degenen, die Hij een beroeping en een huisgezin gegeven heeft, Hij die in het bijzonder gebiedt om te kopen en te verkopen en ijverig in hun beroep te zijn, teneinde hun gezinnen voor te staan", 1 Timótheüs 5: 8. "Doch zo iemand de zijnen en voornamelijk zijn huisgenoten niet verzorgt, die heeft het geloof verloochend, en is erger dan een ongelovige."
2. Uit de verscheidenheid van de stof, die de apostel hier verhandelt en uit de raadgeving, die voor alle mensen geldt, hetzij zij in een verdrukke of bedroefde, een voorspoedige of blijmoedige staat zijn, hetzij zij kopen of verkopen, kortom hoedanig ook hun gelegenheden zijn, daaruit leren wij:  
*"Dat de Schrift overvloedig is en dat zij zich tot al de verschillende beroepen en standen van de mensen in de wereld richt"*. Er is geen beroep, staat, soort of geslacht van mensen in de wereld of Gods Woord geeft hen algemene of bijzondere onderwijzingen en daarom zegt de psalmist: "In alle volmaaktheid heb ik een einde gezien, maar Uw gebod is zeer wijd", Psalm 119: 36.
3. De apostel gebruikt hier het woord "kopen." *"En zij die kopen"*. Gij weet wat kopen betekent: een gangbare som geld voor iets uitgeven, waarmee de verkoper profijt en winst opdoet. Hieruit leren wij dat de apostel de leer van alle dingen onder elkander gemeen te hebben, tegenspreekt. De manier waarop de apostel hier over kopen en verkopen spreekt, betekent en geeft te kennen een eigendom van hetgeen de mens heeft. Een mens heeft een eigendom over zijn rijkdom en aan al

hetgeen hij wettig verkregen heeft. En daarom is de leer van die hoofse pluimstrijkers vals en dwaalachtig, welke de monarchie zo hoog verheffen, alsof de koning door macht en geweld alles mag nemen, wat een onderdaan bezit. Dit is geen soevereiniteit, maar tirannie. Hierom is het dat Achab, hoewel hij een begerig koning was, nochtans Naboth's wijngaard niet door kracht en geweld wilde afnemen, maar hij wilde deze van hem kopen. Dit strijdt dus tegen het gemeenschappelijk bezit van deze wijngaard want het kopen en verkopen is een bewijs dat de verkoper eigenaar is van alles wat hij heeft.

4. Leert uit onze tekstwoorden, dat het de mens geoorloofd is rijkdommen te verkrijgen en middelen, en daar zijn ambacht of beroep op toe te leggen.
5. Merkt verder op, dat wanneer een mens zich door zijn werk, kopen en verkopen in de wereld een bestaan, grote rijkdom en eer verkregen heeft, dat hij deze dingen met gespeende genegenheden behoort te gebruiken, alsof hij niets verkregen heeft. Ik ben niet van plan om over deze punten ver uit te weiden, maar ik zal twee algemene leringen uit de gehele omvang van de tekst trekken. "En zij die kopen". De apostel schrijft niet alleen regelen voor het huwelijk en aan de mensen in de huwelijke staat, maar ook voor de handel, het kopen en verkopen in de wereld.

Leert hieruit:

- I. Dat het de schuldige plicht van de christenen is, *zich te wachten dat zij in het kopen en verkopen de regels van de Schrift niet overtreden.*
- II. Tweede regel: "En zij die kopen, als niet bezittende". Leert hieruit: *Dat de christenen gespeende genegenheden behoorden te hebben van alles wat zij door kopen en verkopen verkregen hebben, alsof zij dit alles niet bezaten.* Ik zal de laatste lering slechts kort verhandelen, maar ik zal de eerste des te uitvoeriger behandelen.

I. Wij hebben dus gezegd dat het de schuldige plicht van de christenen is, zich ervoor te wachten, dat zij de regels van de Schrift niet overtreden. En mijn geliefden, wil mij nu een weinig volgen en naarstig luisteren tijdens de behandeling van deze leer. Ik zal u deze morgen enige Schriftuurlijke regels voorstellen, die gij in het kopen en verkopen behoort waar te nemen. In de namiddag zal ik u dan enige Schriftuurlijke regels geven waarvoor gij u moet wachten, die in het kopen en verkopen niet te overtreden.

Ik zal u in dit uur tien bijzondere Schriftuurlijke regels geven, waarvoor gij zorg moet dragen dat gij die in uw kopen en verkopen niet overtreedt, zoals:

1. Indien gij in het kopen de Schriftuurlijke regels niet wilt overtreden, wacht u ervoor, dat gij geen waren, die gij van plan zijt te kopen, veracht, om daardoor het goed op een lege markt te brengen en het zo beter te kunnen kopen, voor minder dan het waard is. In dit geval bestaat er een bekende Schriftuurplaats, Spreuken 20:14: "Het is kwaad, het is kwaad, zal de koper zeggen; maar als hij weggegaan is, dan zal hij zich beroemen". In de tijd van Salomo waren de mensen zo goddeloos, dat wanneer zij op de markt kwamen om iets te kopen, de koper zeide: "Het is kwaad, het is kwaad", niettegenstaande de waar zeer goed verkoopbaar was en de verkoper het tegen een redelijke prijs te koop gesteld had. Maar als de koper was weggegaan, beroemde hij zich over de goede koop, die hij gedaan had en het goede contract dat hij had gemaakt of iets dergelijks. Dit is dan de eerste waarschuwing, welke in het kopen moet worden waargenomen, namelijk dat gij in het kopen de waar, wanneer zij goed koopbaar is, niet veracht, teneinde ze daardoor beter te kunnen kopen.

2. En zegt niet, noch staat er niet op, dat gij voor enige waar niet meer geven zult, dan gij eerst geboden hebt, wanneer gij later meer moet geven en ook geeft. Het is een algemene gewoonte onder de mensen in een winkel te komen en voor enig goed geld te bieden. De koper zegt: "Ik zal niet meer dan een stuiver geven" en de verkoper zegt: "Ik zal niet één oortje minder nemen". Nochtans geeft de koper meer dan hij eerst geboden heeft en de verkoper neemt minder dan hij er tevoren voor gelaten heeft. Hoewel dit een algemene gewoonte is, zo kan dit nochtans niet goedgekeurd worden. Het is een tastbare leugen en een grote zonde, en daarom wacht u ervoor. Indien uw woord eens gepasseerd is, dan bent u eraan gebonden en u zondigt zo u een penning meer geeft.

3. Geeft geen verkeerd geld voor hetgeen gij koopt. Daar wordt gezegd van Abraham, wiens oprechte handelingen en daden verhaald worden tot een voorbeeld en patroon voor de navolgende geslachten, toen hij de spelonk Machpela van Efron, de zoon van Zohar de Hethieter, kocht, Genesis 23:16: "En Abraham woog Efron het geld, waarvan hij gesproken had voor de oren van de zonen Heths, vierhonderd sikkelen zilvers, onder de koopman gangbaar". En daarom mijn geliefden, wanneer gij enige waar koopt, indien gij dan koper voor zilver, nagemaakt goud voor zuiver goud geeft, terwijl het u bekend is, zo overtreedt gij de regels van de Schrift. Dit is niets anders als louter bedrog. Ik zeg u dit, omdat er onder ons een bedrieglijke wereld is, die slecht en vals geld geeft.

4. Houdt bij het kopen deze regel aan: geeft voor enige waar niet minder dan gij het in uw geweten oordeelt waard te zijn. Het is een onderdrukking in het kopen wanneer gij enige waar onder zijn behoorlijke prijs zoekt te brengen. Gij behoort er zoveel voor te geven, als gij in uw geweten oordeelt dat het waard is. Zo deed Abraham toen hij de spelonk Machpela van Efron kocht: "Dat hij ze om het volle geld geve", zeide hij, Genesis 23: 9. Zo deed ook David toen hij de dorsvloer van Ornan, de Jebusiet wilde kopen: "En David zeide tot Ornan, geef mij de plaats des dorsvloers, dat ik op dezelve den HEERE een altaar bouwe, geef ze mij voor het volle geld", 1 Kronieken 21: 22.

5. Stel de tijd van betaling aangaande de waren, die gij op krediet koopt, niet lang uit, wanneer het in uw vermogen ligt om ze te betalen. Deze regel vindt ge in Spreuken 3: 27, 28: "En onthoudt het goed van zijn meesters niet, als het in het vermogen uwer hand is te doen. En zegt niet tot uw naasten, gaat henen en komt weder en morgen zal ik u geven, terwijl het bij u is". Dit wordt hier ten opzichte van het kopen en verkopen gesproken, wanneer een mens waren verkocht heeft en gedwongen is steeds weer om zijn geld te gaan en het nochtans niet kan krijgen. Dat dit het oogmerk van deze spreuk is, blijkt uit deze woorden: "En onthoudt het goed van zijn meesters niet". Hoewel deze tekst op de werken der barmhartigheid wordt toegepast, zo heeft ze eveneens betrekking op het verhandelen in de wereld of op het kopen van enige goederen. Zo gij iemand geld schuldig zijt voor enige waar, die gij van hem gekocht hebt, dan behoort gij uw schuld te betalen en de crediteur niet dag aan dag om zijn geld laten lopen en hem nog zonder hetzelfde weer laten doorgaan, wanneer hij bij u is om te betalen. Dit strijdt tegen de bankroetiers, die geld lenen en goed opnemen en er geen geweten van maken om te betalen hetgeen zij ervoor schuldig zijn. Indien de mensen maar enige sprankels van eerbaarheid en goede natuur in zich hadden, zo zouden zij nooit in de wereld verheugd kunnen zijn, wanneer zij niet iedereen het zijne betaald hadden. De profeet Elisa was hierin zo consciëntieus, dat toen hij de olie van de arme

weduwe vermeerderde, 2 Koningen 4:7, hij haar gebod: "Dezelve te verkopen en eerst haar schulden te betalen en dat zij dan met haar kinderen van het overschot zoude leven". Zijn schuld niet te betalen wordt in de Schrift voorgesteld als een teken van een goddeloze, Psalm 37:21: "De goddeloze ontleent en geeft niet weder". Geld te lenen of enige waren te kopen betekent hier hetzelfde. Het is het merkteken van een goddeloze geld schuldig te zijn en niet te betalen.

6. Koop niet alle goederen alleen op, zodat niemand behalve u ervan heeft, om ze hierdoor naar uw welgevallen te verkopen. Dit is een grote onderdrukking en een bederf van het algemeen welzijn en van alle neringen. U zult bevinden dat de Schrift dit veroordeelt. In Spreuken 11:26 wordt gesproken van korenkopers, van hen, die geld genoeg hadden om een grote hoeveelheid koren te kopen. Want zo zegt de tekst: "Wie koren inhoudt, die vloekt het volk, maar zegening zal zijn over het hoofd des verkopers". Daar waren in die tijd korenkopers, die wanneer het koren goedkoop was, alles wat zij maar konden krijgen, wilden kopen en opslaan totdat het weer duur was, om het dan te verkopen. Nu zegt Salomo, dat hij, die zo handelt het volk zal vloeken, maar die het koren verkoopt zal het volk zegenen. Zodat het geen zonde in zichzelf is, enige waren op te kopen, indien men het goedkoop geeft en het tegen de gewone prijs verkoopt; dit is geen zonde. Maar als een mens enige waren opkoopt, alleen om de prijs te vergroten en te verhogen, dan is dit zo'n grote onderdrukking, dat het volk die mens zal vloeken. De mens, die op deze wijze opkoopt, kan vergeleken worden met een grote eikenboom, welke zijn takken zodanig uitspreidt, dat een kleine boom daar onder niet kan groeien. Zo kopen veel mensen de waren zozeer op, dat arme lieden daardoor niet kunnen leven, hetwelk een grove onderdrukking en grote goddeloosheid is.

7. Indien u de regels van de Schrift niet wilt overtreden, neemt in het kopen van een goed geen winst door een fout en abuis van de verkoper. Laten wij aannemen dat gij in een winkel komt en gij koopt daar zoveel ellen laken en de winkelier geeft u meer dan u toekomt of neemt minder geld dan hij moet hebben, dan mag gij in dit geval geen voordeel doen. Want indien gij iets meer van hem neemt dan gij gekocht hebt of gij iets minder geeft dan uw contract is, zo is het diefstal. Dit ziet u in Genesis 43: 12, toen er honger in het land was, toen zond Jakob zijn zonen naar Egypte om koren te kopen. Daar gekomen zijnde, zo kende Jozef zijn broeders en hij stak hun geld, dat zij meebrachten om koren te kopen, weer in de mond van hun zakken en zond hen naar huis. Thuis gekomen en het geld in de zakken vindende, vertelden zij dit aan hun vader, die hen gebod weer te gaan en voor hem het geld weer mede te nemen, dat zij in hun zakken hadden gevonden, want zo zei hij: *het is misschien een feil*. Dit was nauwgezetheid. Wanneer een mens u meer geeft dan u toekomt of als gij hem het zijne niet geeft, zo mag gij in beide gevallen geen winst maken. Want indien gij zo handelt, acht de HEERE het niet beter dan uitzuiging en bedriegerij.

8. Doet geen koopmanschap op de Dag des Heeren. Het is weliswaar in gevallen van dringende noodzakelijkheid, tot bescherming van het leven van mensen en beesten, geoorloofd. Maar die dingen te kopen voor welke geen noodzakelijkheid bestaat en zonder welke gij wel tot maandag kunt komen, in deze gelegenheid zondigt u, indien gij enig ding op de Dag des HEEREN koopt. Deze dag is de Hemelse marktdag, Nehemia 10: 31. Nehemia trad in een eed en het volk met hem: "Dat indien enig volk des lands waren of koren op de sabbat inbrachten om te verkopen, dat zij op de sabbat van haar niet zouden kopen." Nu hoewel sommigen klaar staan om tegen te werpen en

te zeggen dat deze sabbat, waar hier van gesproken wordt, waarin zij zo precies waren, de sabbat der joden was, antwoord ik toch: het is waar, het was de sabbat der joden; maar nochtans geeft het Evangelie u geen vrijheid om de sabbat van de Christenen te ontheiligen en te schenden. Want het is uw schuldige plicht de sabbat nu net zo precies en nauw te onderhouden als toentertijd.

En daarom, mijn geliefden, ik kan het niet anders zien of het is een zonde van de mensen, wijn, peper, mosterd of enige andere soortgelijke producten te kopen, zonder welke zij best kunnen. Het moet noodzakelijk ongeoorloofd en zondig zijn, enige dingen te kopen, die gij wel kunt ontberen of missen. Gij zondigt, indien gij ze op de Dag des Heeren koopt. En daarom bid ik u, liever zulke geringe dingen te missen, dan door ze op de Dag des Heeren te kopen, de Schrift te overtreden.

9. Werkt niet in het kopen van enige waren op de levensbehoeften van een arm mens, die geld nodig heeft, om hem waren tot zo'n lage prijs te doen verkopen, zodat hij er niet bij leven kan. Dit is een zeer grote zonde en onderdrukking. Veeltijds leggen de rijken op de levensbehoeften van de armen aan. Want de armen moeten vaak hun goederen verkopen, hetzij om brood te kunnen kopen of om meer materialen, die voor hun werk nodig zijn, te kopen. Nu de rijken willen hun waren niet kopen, tenzij zij het goedkoper mogen hebben, dan zij het kunnen geven. Dit is een grote onderdrukking. Daarom wordt er in Leviticus 25:14 gezegd: "Daarom wanneer gij aan uw naasten wat veilbaars verkopen, of uit de hand uws naasten kopen zult, dat niemand de een den anderen verdrukke". Daar is zowel een verdrucking in het kopen, als in het verkopen, wanneer iemand op de armoede van een arm mens aanlegt en hem goedkoper wil laten geven, dan hij kan of anders wil hij niets van dat alles van hem kopen. Och, geliefden, hoe weinigen zijn er in de wereld, welke in dit opzicht in hun kopen nauwgezet zijn.

10. Indien u in het kopen de regelen der Schrift niet wilt overtreden, wacht u dan dat u die dingen niet koopt, welke niet geschikt en geoorloofd zijn, om gekocht of verkocht te worden.

- (1) Zoals ten eerste: koopt de geestelijke dingen niet, als de gaven des Heiligen Geestes, de kerkelijke goederen, enz. Want deze dingen mogen niet gekocht worden. Dit wordt simonie genoemd, Handelingen 8: 20. Toen Simon de Tovenaar de gave des Heiligen Geestes wilde kopen, zeide Petrus: "Uw geld zij met u ten verderve, omdat gij gemeend hebt dat de gave Gods door geld verkregen wordt".
- (2) Ten tweede, koopt geen gestolen goederen, want het is niet betamelijk dat die gekocht worden. Indien gij weet dat de goederen, welke te koop zijn, gestolen goederen zijn, dan mogen zij niet gekocht worden, maar moeten eerder teruggegeven worden. Ik ben bevreesd dat dit een zonde is, waar veel mensen geen gewetenszaak van maken, gelijk een bekend spreekwoord zegt: "*De heler is net zo kwaad als de dief*". Laat ik u desgelijks zeggen: De koper is net zo kwaad als de dief.
- (3) Ten derde, koopt geen gedenktekenen noch overblijfselen van de afgoderijen, zoals kruizen, paternosters, crucifixen, beelden en dergelijke. Deze dingen behoren niet gekocht te worden.

Ten vierde, koopt geen mensen tot slaven: dat is hetgeen in Amos 8 bestraft wordt: "Dat wij de armen voor geld mogen kopen en de nooddruftige om een paar schoenen". Zo ook in Deuteronomium 24:7: "Wanneer iemand gevonden zal worden die ene ziel steelt uit zijne broederen, uit de kinderen Israëls, en drijft gewin met hem, en verkoopt hem, zo zal deze dief sterven". U mag geen mensen stelen en verkopen. En zo ziet u



dat ik zeer in het kort deze tien stukken heb nagegaan. Och, mijn geliefden, ik moet het u zeggen, dat het de vreze van mijn hart is, dat er weinigen van u zijn, die in deze stukken binnen de palen blijven, maar dat u in een of meerdere van deze stukken in uw kopen overtreden hebt.

Ik zal nu alleenlijk een kort gebruik maken van hetgeen gezegd is, en dan zal ik eindigen.

(1) Ten eerste. Bij wijze van vermaning in de vreze Gods, O, allen gij, die in de wereld koopt en verkoopt, en een bedrijf hebt, wacht u voor deze rotssteen, opdat uw zielen daarop geen schipbreuk lijden. Ik zal u in de namiddag tonen, wat u door uw onrechtvaardige praktijken of handelingen zult verkrijgen, en daarom zo schuwt zulke wegen. En laat mij u in het kopen van waren vermanen: onder al uw kopen in de wereld, ik bid u te kopen, hetgeen Salomo u gebiedt te kopen in Spreuken 23: 23: "Koopt de waarheid en verkoopt ze niet". En datgene hetwelk Christus u raadt te kopen in Openbaringen 3: 18: "Ik rade u dat gij van Mij koopt goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden; en witte klederen, opdat gij moogt bekleed worden en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde. En zalft uwe ogen met ogenzalf, opdat gij zien moogt". En koopt datgene, om welke het te verkrijgen, de goede koopman alles verkocht wat hij had, Mattheüs 13: 44, namelijk de parel in de akker. Zo ook gij, verkoopt alles wat gij hebt om deze kostelijke Parel, de Heere Jezus, te kopen. Maar vergist u niet, wanneer ik u geestelijke zaken gebied te kopen en meent niet dat ze voor geld te verkrijgen zijn. Ik wenste wel, dat gij daar om arbeidde en datgene betrachtte uit Jesaja 55: 1: "O, alle gij dorstigen komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk". Deze dingen zijn niet met geld te kopen, maar met moeite, arbeid en ernstige gebeden tot God. Gij moet uw klederen der zonde en verdorvenheid geven voor dat witte kleed van Christus' gerechtigheid. Och', laat de markttag van uw zielen toch zo niet voorbijgaan zonder iets tot winst van uw zielen te kopen. Koopt de waarheid en verkoopt ze niet, koopt de parel der genade, staat naar Geestelijke zaken en acht de dingen van de wereld niet zoveel waard te zijn en de genade en Christus, de hemel en de gelukzaligheid en de heerlijkheid niets waardig. Daar is niets in de wereld of wij kunnen er te veel voor geven. Men kan wel goud te duur kopen, maar Christus en de genade kunnen wij nooit te duur kopen. Gij kunt hiervoor nooit te veel geven, maar één uur de genietingen van Christus te hebben, zal oneindig vergelden, alle zwarigheden, ellenden en verliezen, die wij hier om Zijnen 't wil ondergaan. En daarom, geliefden, verslijt zoveel tijd niet, noch doet zulk een moeite niet om deze vergankelijke dingen hier beneden, om deze toevoegselen en omstandigheden der gelukzaligheid, en besteedt niet meer zo weinig tijd en moeite om deze volmaaktheden en de wezenlijke. delen der zaligheid en om de verkrijging van een part en deel in Christus, in Zijne gerechtigheid, verdiensten en genoegdoening. Wee degene, die het betrachten van de middelen der genade tegenstaan, Lukas 11: 52: "Wee u gij wetgeleerde, want gij hebt den sleutel der kennis weggenomen, gij zelve zijt niet ingegaan en die ingingen hebt gij verhinderd".

(2) Ten tweede. Is het zo, dat wij waren kopende, de Schriftuurlijke regels niet behoren te overtreden, laat dit dan enigen van u een oorzaak van vernedering zijn, dat u deze dag het Woord Gods tegemoet gekomen is. Och, geliefde Christenen, gaat naar huis en vernedert uw zielen voor God en looft Zijn Naam, dat Zijn Woord uw overtredingen ontdekt. heeft.

Gaat naar huis mijn geliefden, en handelt niet meer zo goddeloos. Indien u in enige van deze stukken de Schriftuurlijke regels overtreden hebt, zo gaat naar huis en belijdt de HEERE uw zonden en betert uw leven, opdat de HEERE niet een vloek over hetgeen gij verkregen hebt, uitblaast en van uw neringen zegt, zoals Hij eens deed in Ezechiël 28: 18: "Gij hebt uw heiligdommen ontheiligd vanwege de veelheid uwer ongerechtigheden, door het onrecht uws koophandels; daarom heb Ik een vuur uit het midden van u doen voortkomen, dat u heeft verteerd, en Ik heb u gemaakt tot as op de aarde, voor de ogen van alle degenen die u zien". Opdat de HEERE niet zegt, wanneer gij zoveel klederen in uw kist verkregen hebt en zoveel waren of koopmanschappen in uw winkel, dat die maar de vruchten van uw zonden zijn en de prijs van uw ziel, en dat gij de dood en de eeuwige helse verdoemenis tot uw deel zult hebben.

## TWEEDE PREDIKATIE

*"En die kopen, als niet bezittende"*. 1 Korinthe 7 vers 30b.

Ik kom nu tot het andere stuk, namelijk dat gij u moet wachten om de Schriftuurlijke regels in het verkopen van enige waren te overtreden. En daar de Schrift in het voorstellen van de regels, aangaande het kopen zeer overvloedig is, zo blijft Zij eveneens niet in gebreke, regels en onderrichtingen te geven ten aanzien van het verkopen. Ik zal u negen of tien regels opnoemen.

1. Indien gij de regels der Schrift niet wilt overtreden, zo gebruikt in het verkopen van enige waren niet veel onnodige woorden. De Schrift geeft hierin veel voorbeelden. Zoals in Genesis 23: 9, toen Abraham de spelonk Machpela van Efron kocht, werd er maar één woord tussen hen gewisseld; Efron zei, dat ze zoveel waard was en Abraham gaf het hem terstond. Zo ook in Zacharia 11: 12: "Want ik had tot henlieden gezegd: indien het goed is in uwe ogen, brengt mijn loon, en zo niet, laat het na, en zij hebben mijn loon gewogen, dertig zilverlingen". Overvloed van woorden is onnodig. "In de veelheid der woorden", zegt Salomo, "ontbreekt de overtreding niet". Gelijk in een gewoon gesprek in de veelheid der woorden zonde is, zo is het ook in de koophandel. Ik zeg dit niet, alsof ik wilde hebben dat de kooplieden in een winkel zo stijf als een blok zouden staan, maar dat zij in hun woorden niet overdadig, vrolijk en toornig zouden zijn.

2. Prijst uw waren niet al teveel aan, wanneer gij in uw consciëntie weet dat er iets aan mankeert. Het is een grote fout in een verkoper, wanneer hij in zo'n geval een overvloed van schone woorden gebruikt om zijn waren te verkopen. Gelijk het een zonde in de koper is te zeggen: het is kwaad, het is kwaad, zo is het ook kwaad in de verkoper te zeggen: "het is goed, het is goed", als hij weet dat het niet zo is.

3. In het verkopen van uw waren mag gij geen vals gewicht noch maat gebruiken. Houdt geen bedrieglijke weegschaal of een bedrieglijke maat aan. In Amos 8 bestraft de HEERE degenen die zeggen: "Wanneer zal de nieuwe maan overgaan, dat wij leeftocht mogen verkopen? en de sabbat, dat wij koren mogen openen? Verkleinende de efa, en de sikkil vergrotende, en verkeerdelijk handelende met bedrieglijke weegschalen". Zo ook in Spreuken 20: 10: "Tweeërlei weegsteen; tweeërlei efa, is den HEERE een gruwel, ja die beide". Dat betekent, dat de HEERE een gruwel heeft aan hen, die in het verkopen valse gewichten en maten gebruiken. En daarom gaf de

HEERE in Israël aan allen, die enig bedrijf uitoefenden, een bijzondere wet, Deuteronomium 25: 15, 16, dat zij in hun gewichten en maten geen bedrog zouden plegen, vers 13 en 14: "Gij zult geen tweeërlei weegstenen in uwen zak hebben, een grote en een kleine. Gij zult in uw huis geen tweeërlei efa hebben, een grote en een kleine. Gij zult een volkomen en gerechten weegsteen hebben; gij zult een volkomen en gerechte efa hebben, opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de HEERE uw God geven zal, want al wie zulks doet, is den HEERE uw God een gruwel, ja al wie onrecht doet". Dit moet niet verstaan worden van diverse soorten gewichten, zoals ponden, onzen, ellen, garen enz. Ook niet van vele van dezelfde soort, indien ze alle hun rechte maat hebben, maar van diverse gewichten van dezelfde soort, doch van een onrechte en ongelijke maat. Daarom wacht u, geliefden, van onrechte en valse gewichten of maten. In Micha 6: 10 zegt God de HEERE: "Zijn er niet nog in eens ieders goddelozen huis schatten der goddeloosheid en een schaarse efa, dat te verfoeien is?" Geld wat door onrechtvaardige of valse gewichten en maten verkregen is, wordt "schatten der goddeloosheid" genoemd.

4. U moet er nauw op toezien, dat gij niet alleen niet vals spreekt, maak ook dat u niet met twee tongen of dubbelzinnig spreekt. Iemand zegt over de woorden: "Dat niemand zijn broeder bedriege": vele ambachtslieden zullen, hoewel zij niet zullen liegen, dubbelzinnig spreken. Vele kooplieden zullen, om van enige waren af te komen, een partner, een vriend of iemand anders in de arm nemen, die geld bieden voor die waren. Als er dan een koper om die waren komt, zo zeggen zij dat er even geleden iemand anders zoveel geld voor die waren geboden heeft, om alzo deze koper evenveel geld te laten betalen. Daarenboven zeggen deze kooplieden nog: het kost mij zoveel, terwijl het kan zijn dat zij nog waren in voorraad hebben van een hogere prijs en van meerdere waarde, en die voor dezelfde prijs en misschien een lange termijn om te betalen, verkopen, terwijl de koper contant geld geeft. En nog veel meer van dergelijke dubbelzinnigheden om de mens daarmee te bedriegen.

5. Maak in het verkopen van enige waren geen misbruik van de onwetendheid of eenvoudigheid van de persoon, welke de waren bij u komt kopen. Indien u bemerkt dat de koper onervaren is en geen kennis van de zaak heeft, zo handelt met hem des te beter. De HEERE dreigt de jongelingen te straffen "die over de dorpel springen, die het huis van hun heren vervullen met geweld en bedrog", Zefanja 1:9. Zo ook in 1 Thessalonicensen 4:6: "Dat niemand zijn broeder vertrede (zegt de apostel) noch bedriege in zijn handeling, want de HEERE is een wreker over dit alles". Desgelijks in 2 Petrus 2:3, alwaar de apostel van valse leraren sprekende, zegt: "door gierigheid en met gemaakte woorden zullen zij van u een koopmanschap maken". Zo doen de valse ambachtslieden in hun winkels. Het is een grote zonde dat de kooplieden op de onwetendheid van de koper te werk gaan, om daardoor hun waren voor een hogere prijs te verkopen.

6. Wacht u ervoor dat u de waren niet vervalst, noch berooft van haar natuurlijke goedheid en uitnemendheid om er daardoor meer aan te verdienen. Dit veroordeelt de Schrift in Amos 8: 6, "zij verkochten daar het kaf van het koren". De korenkopers wilden de beste granen uitzoeken en vervolgens het uitschot en het slechtste verkopen, waarom God hen bestraft en veroordeelt. Dit is ook het oogmerk van de profeet in Jesaja 1: 22, wanneer hij zegt: "Uw zilver is geworden tot schuim, uw wijn is vermengd met water". Zij vermengden de wijn met water en het zilver met schuim. De Schrift veroordeelt de beroving van de waren van haar natuurlijke deugd en die dan

nog te verkopen voor zo'n hoge prijs, alsof ze niet vervalst waren, ja alsof ze van de beste soort waren.

7. Wees niet onder de eersten die de marktprijs verhogen en de prijs van enige waren opslaan. Ik geef u deze morgen te kennen dat dit een zeer grote fout is, Spreuken 11: 26: "Wie koren inhoudt, die vloekt het volk, maar zegening zal zijn over het hoofd des verkopers". Het is een grote onderdrukking van de gemeenschap, dat de kooplieden de prijs van het koren of van enige andere waren opdrijven, als er geen noodzakelijkheid toe is, Nehemia 5: 2 en 3.

8. Wees niet zo heftig in het verkopen van uw waren, dat gij u niet tevreden stelt met op zes dagen van de week te verkopen, maar dat gij ook op de sabbat moet verkopen. Wees niet als degenen uit Amos 8: 5, die daar zeiden: "Wanneer zal de nieuwe maan overgaan, dat wij leeftocht mogen verkopen, en de sabbat, dat wij koren mogen openen?" Deze vrekke en gierige mestvarkens waren zo verzot op hun winsten, dat de zes dagen in de week hun niet genoeg waren, maar zij wilden ook op de sabbat verkopen; Nehemia 13: 21. Dit is hetgeen waarin Nehemia zo zorgvuldig was om te herstellen en te reformeren, toen de kooplieden binnen Jeruzalem kwamen om hun waren op de sabbatdag te verkopen: "Zo betuigde hij tegen hen, en twistte met de edelen van Juda, en zeide tot hen, wat voor een boos ding is dit dat gijlieden doet en ontheiligt de sabbatdag?" En hij zei de kooplieden en de verkopers van allerlei waren aan, dat indien zij het weer deden, hij de handen aan hen zou slaan, zodat zij vanaf die tijd niet meer op de sabbatdag kwamen. Dit veroordeelt ook uw openbare kroegen en kleine kleuterwinkeltjes die er geen gewetenszaak van maken om allerlei kleine en geringe dingen op de sabbatdag te verkopen, hetwelk nochtans een grote zonde is.

9. Wanneer uw bedriegerijen en onrechtvaardige handelingen in uw verkoop uitgevonden en ontdekt zijn, rechtvaardigt uzelf dan niet in uw bedrog. Veelal komt gij de kooplieden aanzeggen, dat zij hun waren duurder verkopen dan anderen, doch zij willen daar nog niet van overtuigd zijn, of indien gij hen aanzegt, dat de koopwaar, welke gij van hen gekocht hebt, niet goed is, zo zullen zij u zeggen dat ze zo goed is als voor die prijs kan worden gegeven. Zo deden ook diegenen in Hosea 12: 8: "In des koopmans hand is een bedrieglijke weegschaal, hij bemint te verdrukken. Nog zeide Efraim: Evenwel ben ik rijk geworden, ik heb mij groot goed verkregen, in al mijn arbeid zullen zij mij geen ongerechtigheid vinden, die zonde zij". Alhoewel de bedrieglijke weegschalen in zijn hand waren, zo zegt hij nochtans: niemand kan mij in mijn handelingen van zonde of ongerechtigheid beschuldigen.

10. Verkoop geen waren, welke niet koopbaar noch geschikt zijn om verkocht te worden, zoals:

- Ten eerste: de geestelijke dingen mogen niet verkocht worden. Toen Simon de Tovenaar de gave des Heiligen Geestes met geld wilde verkrijgen, zo zei de apostel tegen hem "gaat uws weegs, uw geld zij u met ten verderve".
- Ten tweede. Verkoopt geen gedenktekenen of overblijfselen van afgoderij, als crucifixen, beelden, paternosters, bezweringsboeken en dergelijke. Deze zijn niet geoorloofd verkocht te worden. Handelingen 19: 19: "Velen ook dergenen die ijdele kunsten gepleegd hadden, brachten de boeken bijeen, en verbrandden ze in aller tegenwoordigheid, en berekenden de waarde derzelve, en bevonden vijftig duizend zilveren penningen". De boeken, waar hier van gesproken wordt, waren

bezweerboeken en hoewel zij van grote waardij waren, zo wilden zij ze nochtans niet verkopen maar verbrandden ze.

- Ten derde. Verkoopt geen mensen voor slaven, Deuteronomium 24: 7: "Wanneer iemand gevonden zal worden, die een ziel steelt uit zijne broederen, uit de kinderen Israëls, en drijft gewin met hem, en verkoopt hem, zo zal deze dief sterven, en gij zult het boze uit het midden van u wegdoen."
- Ten vierde. Gij mag uzelf niet verkopen om goddeloosheid te bedrijven, zoals Achab deed. Zo verkopen de tovenaars zich aan de duivel, om zijn dienstknechten te zijn. En zo doen ook alle ongebonden valsaards. Gedenkt geliefden "dat gij u zelfs niet zijt, maar dat gij duur gekocht zijt, ja met het dierbare bloed van Jezus Christus, zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en geest, welke beide Godes zijn".
- Ten vijfde. Gij mag geen gestolen goederen verkopen. Die mogen niet gekocht worden, want als ze niet gekocht werden, zo zouden ze ook niet verkocht worden.
- En ten zesde. Gij mag geen dingen verkopen, welke niet anders dan met zonde kunnen gebruikt worden, zoals poeder om het aangezicht te blanketten, en dergelijke. Het is waar, men mag die dingen wel verkopen, welke door gevolg in het gebruik zondig zijn. Maar wij mogen zulke dingen niet verkopen, die alleen voor zondige gebruiken zijn of zonder zonde niet gebruikt kunnen worden. En zo heb ik deze tien stukken afgehandeld, waarin gij in het verkopen de regels van de Schrift niet moet overtreden.

Ik wil nu enige consciëntiegevallen gaan verhandelen, aangaande de nering en de koophandel in de wereld.

Ten eerste. De koper zal zeggen: *"hoe zal ik weten wanneer ik een waar te goedkoop koop?"* en de verkoper kan desgelijks zeggen: *"hoe zal ik weten, wanneer ik enige waar te duur verkoop?"*

- (1) Ik antwoord, dat hoewel het waar is dat de Schrift niet uitdrukt, hoeveel gij verdienen mag, een, twee, drie of vier stuivers op een schelling meer of minder, nochtans behoort gij niet meer te verdienen dan hetgeen gewoonlijk op zodanige handel wordt verdiend, door kooplieden van uw eigen nering. Gelijk de markt gaat en gelijk die dingen gewoonlijk in de plaats, waar gij woont geschat en verkocht worden, die prijzen behoort gij aan te houden.
- (2) Verkoopt als zij, die in hun wandel het meest nauwgezet zijn, zover als zij gaan, kunt ook u gaan.

Tegenwerping: *Maar mag iemand enige waren bij sommige gelegenheden niet duurder verkopen dan zij waard zijn?*

Antwoord: In sommige buitengewone gelegenheden is het geoorloofd.

- A. Bij deze gelegenheid: Stel iemand heeft een hoeveelheid goederen in voorraad en God beschikt het door Zijn Voorzienigheid zo, dat de plaats waarin hij woont, belegerd wordt, zodat de waren zeer schaars worden. In deze gelegenheid mag hij zijn prijs zeker verhogen. Zo was het bij de belegering van Samaria. Een ezelskop en duivenmest werden voor een grote prijs verkocht, terwijl zij vóór de belegering niets waard waren, 2 Koningen 6: 25. Wanneer echter de belegering voorbij is, dan moet de waar weer op zijn vorige prijs komen.
- B. Indien iemand verzocht en gekweld wordt om enige waren te verkopen, welke hij niet gaarne van de hand doet, en deze niet zonder schade voor zichzelf kan behouden, maar door gedurige kwelling overwonnen zijnde, besluit hij ten laatste

om het aan zijn naaste te verkopen. In dit geval mag hij er meer voor nemen, dan het waard is. Maar in het algemeen en in de gewone gang van zaken is het zonde om meer te nemen dan gebruikelijk is in een plaats.

Ten tweede. Is iemand die enige waarop dag verkoopt, gehouden deze waar net zo goedkoop te geven alsof hij met contant geld verkocht? Mr. Perkins haalt in zijn eerste boek over het achtste gebod, dit geval aan en oordeelt dat het zonde is om duurder op dag, dan met contant geld te verkopen. Maar het is zeker, dat dit gevoelen niet kan bestaan met de natuurlijke rede, en daarom zal ik u in dit geval mijn eigen oordeel geven. Eerstens, zo oordeel ik het in een nering niet strijdig te zijn met de billijkheid, voor enige waren meer te nemen, wanneer de koper tijd van betaling verzoekt, dan wanneer hij contant geld geeft. Mijn verklaring is deze, dat het voor de verkoper schadelijk en hinderlijk is van enige waren afstand te doen, zonder geld. En daarom is het geoorloofd meer te nemen, zoals wij zien in Leviticus 25: 14 en 15: "Daarom (zegt God) wanneer gij aan uw naaste wat veilbaars verkopen, of uit de hand uws naasten kopen zult, dat niemand de een de ander verdrukke. Naar het getal der jaren, van het jubeljaar af, zult gij van uw naaste kopen, en naar het getal van de jaren der inkomsten zal hij het aan u verkopen". Dit is hier dezelfde zaak. Wanneer gij uw waren verkoopt op een termijn van jaren, dan mag gij het duurder verkopen, maar indien gij het tegen contant geld verkoopt, zo behoort gij het goedkoper te geven. Achab wilde Naboth's wijngaard niet van hem afnemen, maar zeide tot hem: "geeft mij uwen wijngaard, opdat hij mij zij tot een kruidhof, dewijl hij nabij mijn huis is, en ik zal u daar voor geven een wijngaard, die beter is dan die, of zo het goed is in uwe ogen, ik zal u in geld deszelfs waarde geven", 1 Koningen 21: 2. Merkt hierbij op, dat indien hij contant geld had genomen, zo zou hij maar de waarde van de wijngaard hebben gehad, maar indien hij geen geld wilde hebben, zo zou hij daarvoor een betere wijngaard gehad hebben. Zodat ik in de Schrift niets kan lezen, waarom dit met de billijkheid niet zou overeenkomen, namelijk dat iemand een weinig meer voor enige waren neemt, dan ze waard is, wanneer hij daar geen contant geld voor ontvangt. Maar nochtans mag gij niet in deze gelegenheid op de noodzakelijkheid van een arm mens te werk gaan, en gij moet u ervan verzekeren, dat gij nooit meer mag nemen, dan die lange tijd van betaling kan uitstaan.

Het derde geval. *Wanneer iemand enige waren verkocht heeft en de koper geen geld heeft om te betalen, is het dan geoorloofd enig pand tot dekking van zijn geld in onderpand te nemen?*

Antwoord. God laat het toe in dit geval tot dekking van het geld, enig pand te nemen, Deuteronomium 24: 10, 11 en 12: "Wanneer gij aan uw naaste iets zult geleend hebben, zo zult gij tot zijn huis niet ingaan, om zijn pand te nemen. Buiten zult gij staan, en de man dien gij geleend hebt, zal het pand naar buiten tot u uitbrengen. Doch indien hij arm is, zo zult gij met zijn pand niet nederliggen". Zie ook Spreuken 20: 16, 17 en 18. Het is wel geoorloofd enig pand te pand te nemen, doch gij mag in een mens zijn huis niet gaan om zijn pand te pand te nemen, maar uw schuldenaar moet het tot u uitbrengen, te weten datgene wat hij het beste kan missen, totdat hij het geld kan betalen. Maar de HEERE verbiedt wel iemands kleding of molensteen te pand te nemen, Deuteronomium 24: 6; Exodus 22: 26 ; Job 22: 5 en 6. Indien een arm mens geen kleren meer heeft, dan welke hij aan heeft, is het wreed om die tot pand te nemen. Zo ook de molensteen of enig ander ding waarmede die mens zijn kost verdient. Dit is zonde. Maar men moet dat nemen, wat zijn schuldenaar, totdat hij betaalt, het beste kan missen. Zo is het dan een crediteur of schuldeur geoorloofd,

panden te nemen, indien zijn schuldenaar het zonder enige schade van zijn leven of leeftocht kan missen.

Het vierde geval. *Wanneer iemand enige waren verkocht heeft en zijn schuldenaar maakt er geen ernst mee om hem daarvoor te betalen, is het dan geoorloofd zo'n schuldenaar te arresteren en hem voor de rechtbank te dagen?*

Antwoord. Indien iemand niet machtig is om zijn schuld te betalen, maar niet door zijn eigen onachtzaamheid of door een luxe huishouden, doch door de Hand Gods zo onbekwaam en onmachtig geworden is en hij arbeidzaam en naarstig in zijn beroep is geweest en nochtans door de Voorzienigheid Gods zijn goederen zeer zijn afgenomen en verminderd, dan kan het met de billijkheid niet bestaan, om tegen zo'n iemand streng op te treden of hem om het geld in het gevangenhuis te gooien. Maar wanneer iemand door overdaad zijn goederen heeft doorgebracht en alzo onbekwaam is geworden zijn schulden te betalen of wanneer hij zijn schulden kan betalen, maar desondanks niet wil, dan is het geoorloofd zo'n iemand in het gevangenhuis te gooien en de beste middelen te gebruiken om zijn geld te krijgen.

Maar daar waar niet is, daar moet de crediteur geduld hebben, gelijk de schuldeur, waarvan Christus spreekt in Lukas 7: 41: "Een zeker schuldeur had twee schuldenaren, de een was schuldig vijfhonderd penningen en de andere vijftig. En als zij niet hadden om te betalen, schold hij het hun beiden kwijt". Wanneer iemand door de Hand Gods van zijn goederen beroofd is (Leviticus 25: 35) en niet in staat is om het jaar ten einde te brengen of om enige van zijn schulden te betalen, dan is het wreedheid tegen zo'n iemand streng op te treden of hem in het gevangenhuis te werpen. Maar wel indien iemand lui en ledig is, en niets doet, noch zijn beroep waarneemt, of indien hij al zijn goederen onnuttig heeft doorgebracht en liever veelvuldig in gezelschap verkeert of iets dergelijks bemint. Ook wanneer hij enige verborgen goederen heeft en zijn schuld wel betalen kan, maar dit niet wil. In al zulke gevallen is het geoorloofd iemand te arresteren of hem gevangen te laten zetten of enige andere geoorloofde middelen aan te wenden om zijn schulden te innen. Want indien God begeert en gebiedt dat de mensen hun schulden zullen betalen, zo laat Hij zeker toe, dat men geoorloofde middelen aanwendt om hetgeen ons toekomt wederom te krijgen, indien wij het door wettige middelen kunnen krijgen, 2 Koningen 4: 7. Maar God gebiedt de mensen hun schulden te betalen. In Romeinen 13 vers 8 zegt de apostel: "En zijt niemand iets schuldig". Dus is het dan derhalve de mens geoorloofd middelen te gebruiken om hetgeen hem toekomt te krijgen.

En zo heb ik de leer van dit stuk afgehandeld. Al hetgeen gezegd is aangaande u, die in de wereld enige nering doet en handel drijft, zal alleen dienen tot een ernstige waarschuwing om die verkeerde inbeeldingen tegen te staan, welke in de gemoederen van velen onder u zijn ingedrukt, dat indien gij u naar de regels der Schrift voegt, en niet nu en dan eens in uw nering onrechtvaardig handelt, dat gij dan nooit een goede positie zult krijgen of rijk zult worden.

Het is een gebruikelijk spreekwoord onder sommige mensen: *"Dat een oprechte handeling goed is, maar dat hij die ze doet als een bedelaar zal sterven"*. Dit is een zeer vals en duivels spreekwoord. Want oprechtheid en nauwgezetheid in des mensen handelingen zijn de beste middelen om rijk te worden, Spreuken 10: 22: "De zegen des HEEREN, die maakt rijk, en Hij voegt er geen smart bij". Maar de grote rijkdommen van de goddelozen worden verkregen met grote zwarigheid, kwelling en beschuldigingen van het geweten. En veeltijds mag een mens terugzien op zijn

duizenden, welke hij in weinige jaren heeft verkregen, en deze rijkdommen zeggen, dat zij maar de vruchten van zijn bedriegerijen, zonde en de prijs van zijn ziel zijn.

Daarom geliefden, ik bid u in de vreze des HEEREN, wacht u van onderdrukking en bedrog in uw neringen. En zegt niet, dat oprechte handelingen u als een bedelaar zullen doen sterven. Want dit is de enige weg om rijk te worden: Laat het Woord van God in al uw dagen uw leidsman en regel zijn, opdat gij Zijn zegeningen moogt hebben over uw betrachtingen en dat gij rijkdommen zonder smart daarbij gevoegd, moogt verkrijgen.

### DERDE PREDIKATIE

***"En die kopen, als niet bezittende"***. 1 Korinthe 7 vers 30b.

Er blijft nog een lering over, welke de tekstwoorden: *"En die kopen als niet bezittende"*, met zich brengen. Deze lering is: *Dat het geoorloofd is door kopen en verkopen rijkdommen en bezittingen te vermeerderen.*

Het is geoorloofd in de wereld goederen en bezittingen te hebben, want in vroegere tijden waren de Godzaligsten ook de rijksten, zoals Abraham, Jakob en David enz. Maar ik wil op zo'n algemene lering niet blijven staan, ik wil liever de woorden in het bijzonder verhandelen.

*"En zij die kopen als niet bezittende"*, dat is wanneer een mens door kopen en verkopen enige goederen of middelen verkregen heeft, zo behoort hij ze een middelmatige genegenheid toe te dragen, alsof hij niets verkregen heeft. Hieruit kunnen wij zien en leren, dat het de schuldige plicht van de Christenen is, zich op het hoogste te wachten dat zij de onmatige liefde of genegenheid tot goederen en bezittingen, die zij door kopen en verkopen hebben verkregen, geen plaats geven. David zegt in Psalm 62 vers 11: "Als het vermogen overvloedig aanwast, zet uw hart er niet op". Velen bezitten niet alleen hun rijkdommen, maar hun rijkdommen bezitten hen en nemen al hun tijd, sterkte, gedachten, ja zelfs hun hart geheel in beslag. U mag wel rijkdommen bezitten, maar de rijkdommen moeten u niet bezitten. En wordt niet ijdel als het vermogen overvloedig aanwast en zet het hart er niet op. Job verontschuldigt zich in deze gelegenheid, wanneer hij in het 31e hoofdstuk vers 25 zegt: "Zo ik blijde ben geweest, omdat mijn vermogen groot was, en dat mijn hand geweldig veel verkregen had" (Zo doe mij God zo en zo).

In het vervolg van deze lering zal ik deze twee vragen verhandelen.

Vraag 1. *Wanneer de Christenen de onmatige liefde of genegenheden tot hun rijkdommen en bezittingen, welke zij door hun neringen hebben verkregen, plaats geven?*

Vraag 2. *Waarom moeten de Christenen zo zorgvuldig zijn om de onmatige liefde tot de goederen en de rijkdommen, die zij verkregen hebben, geen plaats te geven?*

Eerste vraag. *Wanneer kan van de Christenen gezegd worden de onmatige liefde tot hun bezittingen plaats te geven?*

Antwoord. Dat zal ik u tonen in deze vijf of zes stukken, namelijk:

Ten eerste. *U geeft de onmatige liefde tot uw rijkdommen in de wereld plaats, wanneer uw ernstige betrachtingen en achtervolgingen naar wereldse rijkdommen u*



*weerhouden van alle vurige betrachtungen naar Geestelijke zaken.* Zo was de liefde onmatig van de ambachtslieden, van wie in Mattheüs 22 vers 5 wordt gewaagd: "Welke wanneer de koning zijn zoon een grote bruiloft bereid had en zond zijn dienstknechten uit om de genoden ter bruiloft te roepen, zeggende dat alle dingen al gereed en voor hen bereid zijn, maar zij zulks niet achtende zijn henen gegaan, deze tot zijnen akker, gene tot zijn koopmanschap". Zij wilden niet komen. Wanneer de mensen zo verzet zijn op hun winsten en hun harten zoveel met de wereld op hebben, dat zij ten enenmale van alle geestelijke plichten zijn afgetrokken, ja wanneer het met hen is als met de jongeling in het Evangelie die, toen Christus zeide, zo hij volmaakt wilde zijn, dat hij al zijn goederen moest verkopen en ze aan de armen geven, bedroefd heen ging, want hij had vele goederen, Mattheüs 19: 22. Dit is een bewijs dat hun harten al te zeer aan de wereldse dingen gehecht zijn. Toen Martha in Lukas 10 vers 42 met veel wereldse dingen bezig was, hoewel het een betoning van haar liefde tot Christus was, verzuimde zij nochtans naar de stem van Christus te luisteren. "Zo zeide Hij tot haar: Martha, Martha, gij bekommert en ontrust u over vele dingen, maar één ding is nodig, doch Maria heeft het goede deel uitgekozen, hetwelk van haar niet zal weggenomen worden". Wanneer gij in uw beroep zó ijverig bent dat u nooit Gods Woord leest, noch in uw gezin of in uw binnenkamer bidt, dan is uw liefde tot de wereld onmatig.

Ten tweede. *Wanneer uw hart zó met uw neringen en wereldse zaken ingenomen zijn, dat u voor de gewone en geoorloofde recreaties en vermaken in de zegeningen die u geniet, geen plaats kan maken, dan geeft u de onmatige genegenheden tot de wereldse dingen plaats.* Prediker 5: 11: "De slaap des arbeiders is zoet, hij hebbe weinig of veel gegeten, maar de zathheid des rijken laat hem niet slapen". Als de mensen zo bezeten en zo met de wereldse zaken ingenomen zijn, dat zij (uit zorg om winst, vrees voor verlies of hoop op vermeerdering) hun brood op de gezette tijden niet meer kunnen eten, noch hun natuurlijke rust of slaap kunnen nemen, dan is dit een teken dat hun harten te zeer aan de wereld gehecht zijn, Prediker 2: 26: "Want Hij geeft wijsheid en wetenschap en vreugde den mens die goed is voor Zijn aangezicht, maar den zondaar geeft Hij bezigheid om te verzamelen en te vergaderen, opdat Hij het geve dien, die goed is voor Gods aangezicht, dit is ook ijdelheid en kwelling des geestes." Hij geeft hen ongerustheid, kwelling en zwaarigheid des gemoeds.

De psalmist vergelijkt de gierigaards met een levende gelijkenis, Psalm 59 vers 14 en 15. Hij vergelijkt ze met hongerige honden, die "tegen de avond wederkeren, en tieren, en rondom de stad gaan, en omzwerven om spijs, en huilen als ze niet verzadigd zijn". Er wordt van een hond gezegd dat als hij hongerig is, hij dan een zeer onverzadigbare vraatzucht heeft. De psalmist zegt nu: "laat hem omzwerven en tieren als een hond. Uit gebrek aan spijs.

Ten derde. *U geeft plaats aan uw onmatige genegenheden tot uw rijkdommen, wanneer hetgeen gij in de wereld bezit u met zorgeloosheid en vleselijke wellust vervult.* Zo zei die rijke in het Evangelie: "En ik zal tot mijn ziel zeggen, ziel gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren" (hier hebt gij de zorgeloosheid), "neemt rust, eet, drinkt, weest vrolijk" (daar hebt gij zijn vleselijke wellust). Er wordt van de inwoners van Hazor gezegd in Jeremia 49: 31: "Maakt u op, trekt op (zegt God tegen de Babyloniërs) tegen het volk dat rust heeft, dat in zekerheid woont". Salomo zegt in Spreuken 18 vers 11: "Des rijken goed is de stad van zijn sterkte: en als een verheven muur in zijn eigen inbeelding". Zo maakten de rijkdommen David zorgeloos, Psalm 30: 7: " Ik zeide wel in mijn voorspoed ik zal niet wankelen in

eeuwigheid". Uw genegenheden tot de wereldse dingen zijn onmatig, indien zij u tot zorgeloosheid en vleselijke wellust verwekken.

Ten vierde. *Wanneer uw rijkdommen dienstbare instrumenten voor uw lusten zijn, en als voedsel voor uw verdorvenheden dienen, dan is uw liefde tot hen onmatig.* Dat kunnen wij zien in Spreuken 10 vers 16: "Het werk des rechtvaardigen is ten leven, de inkomst des goddelozen is ter zonde".

- (1) Indien uw rijkdom voedsel is om uw hovaardij te voeden, Ezechiël 28: 5: "Door de grootheid uwer wijsheid in uwen koophandel hebt gij uw vermogen vermeerderd, en uw hart verheft zich vanwege uw vermogen". Dit zegt God tot de koning van Tyrus. Als God u rijkdommen geeft en als gij rijk en in de wereld hoog verheven wordt en als gij dan tegelijk hovaardig van hart wordt, zo is dit een teken dat uw genegenheden tot de wereld onmatig zijn. En hierom is het dat de apostel zegt in 1 Timótheüs 6 vers 17: "Beveel de rijken in deze tegenwoordige wereld, dat zij niet hoogmoedig zijn, noch hun hoop stellen op de ongestadigheid des rijkdoms, maar op de levenden God, Die ons alle dingen rijkelijk verleent om te genieten."
- (2) Wanneer uw rijkdommen in u onmeedogendheid verwekken en u de armen doen verachten, dan is uw liefde onmatig, Jacobus 2:3. Het was de rijke man in het Evangelie, die de arme Lazarus voor zijn deur liet liggen, zonder hem iets te geven, Lukas 16:2. "Zoo wie nu het goed der wereld heeft, en ziet zijn broeder gebrek hebben, en sluit zijn hart toe voor hem, hoe blijft de liefde Gods in hem?" 1 Johannes 3:17.
- (3) Wanneer gij op uw rijkdommen uw vertrouwen stelt, Spreuken 10: 15, dan zijn uw hartstochten en genegenheden tot de wereldse dingen onmatig. Indien u niets wilt verlaten om de godvruchtige en christelijke oefeningen te betrachten, hetzij tot bevordering van Gods eer en de ware godsdienst, hetzij tot welstand van uw naasten, 1 Johannes 3:17.
- (4) Uw genegenheden tot de wereldse dingen zijn dan onmatig, indien gij zo onverzadigbaar van en verhit op rijkdommen zijt, dat gij denkt nooit genoeg te hebben. Dit geldt als de mensen "hunne begeerten zo uitbreiden als de hel", Prediker 5: 10. Zij zijn gelijk de graven, die nooit verzadigd zijn. Wanneer gij tot die mensen behoort, waarvan in Jesaja 56 vers 11 wordt gesproken: "En deze honden zijn sterk van begeerte, zij kunnen niet verzadigd worden". Zulke mensen zijn slaven van hun rijkdommen, en hun rijkdommen bezitten hen meer, dan zij hun rijkdommen. Geliefden, als gij zo verhit zijt op het najagen van rijkdommen en zo rusteloos in uw begeerten naar wereldse dingen, dan blijkt het dat gij er te hartstochtelijk op gezet zijt.

En zo heb ik deze eerste vraag afgehandeld en heb u getoond, wanneer de genegenheden van de mensen tot hun rijkdommen en bezittingen onmatig zijn.

Wij gaan nu over tot de behandeling van de tweede vraag, welke luidt: *Waarom de Christenen zo zorgvuldig moeten zijn om de onmatigheid tot de wereldse goederen en bezittingen geen plaats te geven.*

Ik antwoord: *Ten eerste, wegens de onzekerheid en onstandvastigheid van alle aardse vertroosting.* De ganse heerlijkheid van de wereld wordt maar een gedaante genoemd. Zij zijn slechts vertoningen in schijn, en niet in zijn. De wereld is niet alleen een bundel ijdelheden en derhalve niets waardig, maar de wereldse dingen zijn ook aan grote onzekerheid en onstandvastigheid onderworpen. Daarom behoren wij daar onze genegenheden niet op te zetten. De wereld zal u verlaten of anders moet gij de

wereld verlaten. Het kan zijn dat uw rijkdommen wegsterven en afnemen eer gij sterft. "Want rijkdommen", zegt Salomo, "nemen zich vleugelen, en vliegen van u weg", Spreuken 23:5, hetgeen Salomo gebruikt als argument om de genegenheden van de mensen van de wereld af te trekken. Och, geliefden, als gij uw rijkdommen mee kon dragen, indien gij van hier scheidt, en ze tot in alle eeuwigheid kon bewaren, voorwaar dan zou uw ernstige en onvermoeibare betrachtingen naar deze zaken te verontschuldigen zijn. Maar nu moet gij het alles achterlaten, wanneer gij sterft. "Naakt zijt gij in de wereld gekomen, en naakt zult gij daar weder uitgaan". Gij zult niets mee kunnen nemen en daarom zet uw hart er niet op. In Psalm 49:13 zegt de psalmist: "De mens nochtans, die in waarde is, blijft niet; hij wordt gelijk de beesten, die vergaan", en Psalm 39:7: "Immers wandelt de mens als in een beeld, immers woelen zij ijdelijk; men brengt bijeen, en men weet niet, wie het naar zich nemen zal." En Prediker 2 vers 18: "dat ik dien zou achterlaten aan enen mens, die na mij wezen zal".

Ten tweede. De andere reden is deze: *omdat gij niet weet wie het zullen zijn, die de vrucht van uw arbeid zullen genieten*. Gij kunt grote moeite aanwenden om rijkdommen te vergaderen en op te hopen en ze desondanks toch aan hen zult moeten nalaten, die u daarvoor niet zullen beminnen noch bedanken. Welnu, zal ik dan wroeten en slaven in de wereld en mijn ziel avonturen om rijkdommen te verkrijgen, daar ik mijn goederen aan iemand, die ik niet ken, moet nalaten, die mij misschien daarvoor niet zal beminnen noch bedanken, noch deze goederen eerlijk of zuinig zal gebruiken? Prediker 2:18 en 19: "Ik haatte ook al mijnen arbeid, dien ik bearbeid had onder de zon, dat ik dien zou achterlaten aan enen mens, die na mij wezen zal; want wie weet, of hij wijs zal zijn of dwaas? Evenwel zal hij heersen over al mijnen arbeid, dien ik bearbeid heb en dien ik wijselijk beleid heb onder de zon; dat is ook ijdelheid". Zal ik vroeg opstaan en laat gaan slapen, mijn brood met kommer eten en zoveel moeite aanwenden om goederen te verkrijgen, daar ik niet weet of een wijze of een dwaas ervan zal genieten? Gij, die zulke gierige mestvarkens zijt, die al uw sterkte en tijd doorbrengt om rijkdommen te verkrijgen en om zorgvuldig en vlijtig middelen op te hopen, nochtans weet gij niet of hij, die over al uw arbeid regeren zal, wijs of dwaas zal zijn, een goed mens of een slecht mens, een vriend of een vreemde, of hij het goed of verkeerd zal gebruiken.

Ten derde. *Geeft aan uw hartstochten of genegenheden tot de wereld geen plaats, omdat u, kinderen Gods, betere dingen hebt, behorende tot een andere wereld, waartoe gij uw genegenheden behoorde te besteden*. U hebt ware en eeuwigdurende rijkdommen om u in te verheugen, als daar is de verzoening met God, de gemeenschap van Jezus Christus, de vertroosting des Heiligen Geestes, de rechtvaardigmaking van uw persoon, de heiligmaking van uw natuur, de aanneming van uw diensten enz. Al deze weldaden hebt gij om u in te verblijden en daarom, waarom zult gij u zo zeer in stenen verheugen als gij in plaats hiervan paarden kunt hebben. Of in koperen legpenningen, wanneer gij goudgeld kunt hebben.

De vierde reden is deze: *omdat u, indien gij de wereldse dingen onmatig bemint, te bedroefd zult zijn, wanneer het God wil behagen ze van u te nemen en gij ze zult moeten verlaten*. Wanneer God u, gelijk Job op een mesthoop komt te zetten en u van al uw vertroosting, rijkdommen, bezittingen, kinderen en vrienden berooft, en dat alles op één dag. Hoe bitter en bedroefd zal dat voor u zijn, indien uw harten zo aan de wereld gemetseld en gehecht zijn en de wereldse dingen u zo vast aankleven als het

vel aan uw vlees? O! gij zult ze niet kunnen verlaten dan met grote moeite en zwaarigheid. Maar indien gij met gespeende genegenheden van de wereld leeft en dat de vertroosting van dit leven maar als handschoenen aan uw handen zijn, welke gij gemakkelijk zonder moeite kunt afdoen, als God dan om enige van uw vertroosting roept of u van alle berooft, O, dan zult gij gewillig zijn om ze te verlaten en ervan te scheiden. Dan moogt gij met Job zeggen: "De HEERE heeft gegeven en de HEERE heeft genomen: de Naam des HEEREN zij geloofd". Anderszins zal het voor u een grote ellende en een droevige verdrukking zijn, van die genietingen, welke uw hart volkomen in bezit hebben genomen, beroofd te zijn. En zo heb ik het leerstuk van onze tekst: "En zij die kopen als niet bezittende" afgehandeld.

Wij gaan nu over tot de toepassing. De nuttigheid van deze leer strekt zich uit tot drie soorten mensen. Indien het waar is dat de Christenen zich behoorden te wachten, dat zij geen plaats geven aan onmatige liefde tot de rijkdommen en bezittingen, die zij in de wereld verkregen hebben, zo heb ik dan wat te zeggen

- Ten eerste: tot degenen, die kopen en verkopen en in de wereld enige nering doen en grote moeite aanwenden, doch wie God in hun betrachtingen nochtans niet komt te zegenen met enige vermeerdering. Zij kopen, maar bezitten met dit alles niets, zij wroeten en sloven in de wereld, maar behalen geen voordeel.
- Ten tweede, degenen, die kopen en verkopen en rijkdommen in de wereld tot hun bezit krijgen, doch door oneerlijke winsten.
- Ten derde, tot degenen, die kopen en verkopen en grote rijkdommen verkrijgen en wel door geoorloofde, eerlijke en prijselijke wegen. Met het spreken tot deze drie soorten mensen zal ik twee predikaties wijden. Ik zal nu met het eerste soort mensen beginnen.

Welnu, u die koopt en verkoopt en naarstig in uw tijdelijk beroep zijt, doch wie God niettegenstaande met geen vermeerdering komt te zegenen. U koopt maar en bezit niets en kunt met al uw moeiten, arbeid, zweet en sloven in de wereld het jaar nauwelijks ten einde brengen. U kunt geen betere positie bereiken, noch iets tegen het einde van het jaar verkrijgen of overhouden. Tot zo iemand als u bent, heb ik twee dingen te zeggen.

Eerst enige zaken bij wijze van onderricht, en vervolgens enige zaken bij wijze van vertroosting.

Ten eerste. *Bij wijze van onderricht.* Ik wenste wel dat gij op uzelf zag en ernstig overdacht of uw armoede niet door eigen toedoen komt en of het niet uw eigen schuld is, dat gij in de wereld niet voorspoedig zijt noch rijk wordt. Geliefden, daar zijn vele wegen, waarin een mens nering kan doen en nochtans niet rijk wordt, zoals

- (1) Spruit uw armoede niet voort uit eigen onkunde in het uitoefenen van uw beroep? Psalm 112: 5: "Hij beschikt zijn zaken met recht". Zo ook in Ezechiël 28: 4: "Door uw wijsheid en door uw verstand hebt gij vermogen voor u verkregen". Er wordt grote wijsheid en verstand vereist in het uitvoeren van een nering, hetwelk u misschien ontbreekt en door uw onkunde in het kopen en verkopen en het op krediet kopen van uw waren, blijft u derhalve achter in de wereld.
- (2) Het kan zijn dat gij uw nering doet en nochtans daarin zo lui en onachtzaam zijt en niet nauwgezet bij uw nering blijft. Nu, Salomo zegt tot de luiaard in Spreuken 6 vers 11: "Zo zal uw armoede u overkomen als een wandelaar en uw gebrek als een gewapend man."

- (3) Het kan zijn dat u een liefhebber van een verkeerd gezelschap zijt, zodat gij, datgene wat gij met uw nering verdient, in de herberg komt te verteren, zodat gij, wat gij aan de ene kant wint, aan de andere kant komt door te brengen. Spreuken 28: 19: "Die zijn land bouwt, zal met brood verzadigd worden; maar die ijdele mensen volgt, zal met armoede verzadigd worden".
- (4) Het kan zijn dat u uw beroep waarneemt en veel geld verkrijgt, maar nochtans een gierig en vrekkig persoon zijt, die zich niet over de armen wil erbarmen, om hen in hun noden enige steun te geven. Dit is de weg om de bedelaar te worden. In Spreuken 11 vers 24 zegt Salomo: "Er is een, die uitstrooit, denwelken nog meer toegedaan wordt; en een die meer inhoudt dan recht is, maar het is tot gebrek". Wie de armen geeft en uitdeelt, wanneer niemand het hoort en ziet, die zal zijn overvloed vermeerderen. Maar, zegt Salomo, daar is een die meer inhoudt (dat is van de armen inhoudt), maar het is tot gebrek. Wanneer God ziet dat gij uw talent goed gebruikt en hetgeen gij hebt tot Zijn eer gebruikt, zo zal Hij u nog meer geven. Maar indien niet, dan zal Hij u ook ontnemen, wat gij hebt en het aan anderen geven, die het beter zullen gebruiken.

Ten tweede. U die koopt en verkoopt en nochtans geen voordeel behaalt, neemt dit aan tot uw onderricht: wacht u ervoor, dat gij niet murmureert, noch dat u de rijkdom en voorspoed, welke anderen in de wereld hebben, haat. "Ontsteekt u niet (zegt David in Psalm 37:7) over dengene, wiens weg voorspoedig is". David struikelde bijna zelf hierin, Psalm 37:1 en 2. En Jeremia spreekt over deze zaak met God, Jeremia 12 vers 1. Rijkdommen en bezittingen is het deel van de goddelozen en dat is alles wat zij hebben. Daarom haat ze toch niet, maar ontferm u over hen, omdat zij maar als ossen gemest worden tot de dag der slachting. Zult u bedroefd zijn als gij te voet moet gaan, indien een ander naar de plaats van executie rijdt?

Ten derde. Gij die hier in de wereld met alles geen winst kunt behalen, werkt liever om schatten in de hemel weg te leggen. Indien gij hier geen rijkdommen kunt verkrijgen, staat maar naar genade. Zo gij geen goud kunt krijgen, koopt dan het goud, waar Christus van spreekt in Openbaringen 3: 18: "Ik raad u, dat gij van Mij koopt goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden; en witte klederen, opdat gij moogt bekleed worden en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde; en zalf uwe ogen met ogenzalf, opdat gij zien moogt". Indien u geen goederen verkrijgt, zorgt dat gij genade verkrijgt. Indien gij geen rijkdommen behaalt, maakt dat u Christus geschonken wordt. Indien gij de aarde niet verkrijgt, maakt dat gij de hemel beërft. En zo zijn er vele onderrichtingen voor u, die koopt en verkoopt en niets geen voordeel behaalt.

Maar ik heb nog één of twee woorden te zeggen bij wijze van vertroosting.

- (1) Houdt u ten volle vergenoegd met uw staat en indien u ziet dat God u door uw nering geen voordeel doet behalen, zo weet nochtans dat God ziet dat het tot uw welzijn is. Psalm 84 vers 12: "Want God de HEERE is een Zon en Schild, de HEERE zal genade en eer geven, Hij zal het goede niet onthouden dengenen, die in oprechtheid wandelen". Nu kan het zijn dat de HEERE ziet, dat indien Hij u rijkdommen en grote bezittingen in de wereld zou geven, het tot uw schade zou zijn, ja dat uw rijkdommen u tot een verwoesting zouden zijn en uw goederen uw wee, en uw voorspoed een strik voor u, Prediker 5: 12. Daarom onthoudt Hij u dat in Zijn grote genade. Wij behoorden op al de vertroosting, die God ons

ontneemt, te zien, als op zo vele genaden en barmhartigheden, omdat God ons dat ontnemt, wat ons zou ten gronde richten.

- (2) God oordeelt in de bedeling van de uitwendige zegeningen in de wereld in Zijn wijsheid dat het het beste is, dat de Godzaligen het minste en de goddelozen het meeste deel hebben in de wereldse bezittingen, Psalm 73 vers 5: "Zij zijn niet in de moeite als andere mensen, en worden met andere mensen niet geplaagd". Zij verslijten hun dagen in vreugde en vrolijkheid. Maar aan de andere zijde: "heeft God niet uitverkoren de armen dezer wereld, om rijk te zijn in het geloof, en erfgenamen des Koninkrijks, hetwelk Hij belooft dengenen, die Hem liefhebben?", Jacobus 2: 5. De wijsheid van de HEERE onze God wordt bijzonder gezien in het uitdelen van Zijn zegeningen. God handelt hierin als een edelman, die niet wil dat zijn zoon van huis tot huis zou gaan om zijn jaarlijkse rente in te zamelen, maar tot zulk een gering werk gebruikt hij zijn dienstknecht. De dienstknecht heeft vaak geld genoeg, als de zoon niets heeft, Prediker 9 vers 11: "Ik keerde mij en zag onder de zon, dat de loop niet is der snellen, noch de strijd der helden, noch ook de spijs der wijzen, noch ook de rijkdom der verstandigen, noch ook de gunst der welwetenden, maar dat tijd en toeval aan alle dezen wedervaart". De goddelozen hebben wel rijkdommen, terwijl de wijzen en verstandigen geen rijkdommen hebben. God ziet in Zijn wijsheid, dat het beter is dat wijze lieden nauwelijks brood hebben om te eten, terwijl de dwazen overvloed hebben, dat de verstandigen gebrek hebben, daar de goddelozen meer hebben, dan hun harten wel wensten. Wel, zult gij dan murmureren en klagen daar God ziet dat zo'n beschikking voor u nodig is?
- (3) Bemerkt tot uw vertroosting dat God u betere rijkdommen geeft dan de goddelozen hebben, hoewel Hij hen het bezit van deze uitwendige vertroosting geeft. Nochtans hebt gij het ware recht en opschrift van deze bezittingen. Nu, wie zou er zo dwaas zijn, dat hij de rentmeester en de huisbewaarder gelukkiger zou achten dan de erfgenaam? De rentmeester heeft ze alleen maar in bezit, maar de erfgenaam in eigendom. En merkt op dat, indien gij door genade een uitverkorene zijt, al zijt gij hier nog zo arm, gij nochtans de Enige Waar en duurzame Rijkdommen hebt. Gij zijt verrijkt met die schatten van wijsheid en kennis, genade en gelukzaligheid van Gods rechterhand. En daar God u geen keistenen laat zien, Openbaringen 2 vers 9, maar Hij u paarden geeft, zo hebt gij geen reden tot klagen. Hoewel God u geen aardse rijkdommen toont, indien Hij u dan maar Zijn genade en Christus schenkt, de hemel en de heerlijkheid, zo hebt gij geen reden om tegen Hem te murmureren. Eikels zijn goed genoeg voor de varkens, maar het Brood is voor de kinderen.
- (4) Bemerkt toch, dat hoe armer gij zijt in de wereld, des te geschikter bent u voor de dienst van God. Een magere os is bekwamer om te werken, dan een vette os. Wel, indien God u arm en vernederd houdt, om u bekwamer te maken tot Zijn dienst, waarom zult gij u daarover ontstellen?
- (5) Bemerkt dat hoe minder God u in deze wereld geeft, des te vrijer gij van zorgen en bekommelingen zijt. "Doch die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in den strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang", 1 Timótheüs 6: 9. Nu, wat is beter: op de

brede weg te wandelen, waarop voor u de strik ligt, of op de nauwe weg, waar gij behouden en zonder schroom mag wandelen? En daarom geliefden, indien God u maar een gering deel in deze wereld geeft, wel zegt dan: des te minder zorgen, zwarigheden, strikken en bekommernissen heb ik, waaraan de rijke lieden onderworpen zijn. In Genesis 13 vers 2 wordt van Abraham gezegd dat hij zeer rijk was, in het hebreuws staat: "zeer zwaar". Zo zijn ook de mensen, die met rijkdommen omringd zijn. De profeet Habakuk noemt het "een omringing met klei". Zij zijn zo geladen met wereldse genietingen, dat zij niet kunnen lopen, de loop die hun in de weg naar de hemel is voorgesteld.

- (6) Merkt op, dat het kan zijn, dat gij meer vrede, troost en vergenoeging hebt in het weinige dat gij bezit, dan veeltijds de goddeloze in zijn grote overvloed. Gij hebt vaak meer ware troost in uw gebrek en armoede, dan de goddeloze in al zijn volheid, Psalm 37 vers 16: "Het weinige, dat de rechtvaardige heeft, is beter dan de overvloed veler goddelozen", en Spreuken 15 vers 6: "In het huis des rechtvaardigen is een grote schat, maar in des goddelozen inkomst is beroerte". Geliefden, degenen aan wie God overvloed geeft, die hebben alles wat nuttig en noodzakelijk is in hun bezit, nochtans hebben zij vaak het een of ander dat hen kwelt en verschrikt. De staat van armoede, gebrek en ongunst kan in sommige gelegenheden gemakkelijker zijn. Een satijnen kleed kan een rijk mens meer smarten dan een grove wollen kledingstuk een arm mens.

De overvloed en de rijkdommen, die de goddelozen hebben, vermengt God dikwijls met kommer en zwarigheid. Maar een arm mens, hoewel hij maar weinig heeft, kan daar nochtans de zegen des HEEREN over hebben, Spreuken 10: 22: "De zegen des HEEREN, die maakt rijk, en Hij voegt er geen smart bij". En Prediker 4: 6: "Een handvol met rust is beter dan beide vuisten vol met arbeid en kwelling des geestes". Kleine middelen met vrede en tevredenheid zijn beter dan twee maal zoveel met droefheid en smart. Stel dat gij een arm mens zijt, zo kan het nochtans zijn, dat gij in hetgeen gij bezit, meer troost hebt dan de rijken in hun overvloed van alle wereldse dingen. Welnu, overlegt eens bij uzelf of het u niet beter is een slecht gewaad te dragen en een fris en gezond lichaam te hebben, dan met purper en satijn bekleed te zijn en een geheel melaats lichaam te hebben? Is het u niet beter een weinigje met de zegen des HEEREN te hebben, dan al de rijkdom en overvloed van de goddelozen met hun smart en zwarigheden?

## VIERDE PREDIKATIE

***"En die kopen, als niet bezittende"***. 1 Korinthe 7 vers 30b.

Ik kom nu tot de verdere bestiering van de nuttigheid dezer leer, namelijk, *dat het de schuldige plicht der Christenen is zich op het hoogste te wachten, dat zij de onmatige liefde of genegenheid tot de goederen en bezittingen, die zij in de wereld door kopen en verkopen verkregen hebben, geen plaats geven.*

De tweede soort van mensen tot welke ik beloofde te spreken, zijn zodanigen, die in de wereld kopen en verkopen en op eerlijke en rechtvaardige wijze goederen verkregen hebben.

Drie dingen heb ik tot u te zeggen.

- Ten eerste zal ik enige waarschuwendende onderrichtingen geven.
- Ten tweede, enige verbijsteringwekkende bedenkingen.
- Ten derde, enige nuttige vermaningen ten aanzien van uw rijkdommen welke gij rechtvaardig en eerlijk verkregen hebt.

Ik begin met de waarschuwendende onderrichtingen.

Eerst, wenste ik dat u, die in de wereld rijkdommen en schatten bekomen hebt, uw vorige armoede menigmaal in gedachtenis bracht. Dit gebiedt de HEERE de Israëlieten te doen in Deuteronomium 8 vers 1 en 2: "Alle geboden, die Ik u heden gebiede, zult gij waarnemen om te doen: opdat gij leeft en vermenigvuldigt, en inkomt, en het land erft, dat de HEERE uwen vaders gezwooren heeft. En gij zult gedenken aan al den weg, dien u de HEERE, uwe God deze veertig jaar in de woestijn geleid heeft; opdat Hij u verootmoedigde, om u te beproeven, om te weten wat in uw hart was; of gij Zijne geboden zoudt houden of niet". En om u te weerhouden van hovaardij en hoogmoed des harten.

Ik gedenk hetgeen Plutarchus, een zeker heidens geschiedschrijver, verhaalt van de tiran Agathocles, die (toen hij van een pottenbakkerszoon een prins of vorst geworden was) altijd zijn spijs in aarden schotelen wilde opgedist hebben, om zich te vernederen en om zich zijn geringe en eenvoudige afkomst in gedachtenis te brengen, opdat hij niet hovaardig noch opgeblazen zoude worden.

Zo behoort ook u, geliefden, uzelf menigmaal in gedachtenis te brengen en te zien op uw vorige armoede en lage staat. Het kan zijn dat er enigen onder u zijn die, toen ze in deze stad kwamen, nauwelijks klederen aan hun lichaam hadden en die nu in het zijde en in het satijn gekleed gaan. Gij behoort te gedenken vanwaar gij gekomen zijt. Zo deed David in Psalm 78:70: "En Hij verkoos Zijnen knecht David; en nam hem van de schaapskooien. Van achter de zogende schapen deed Hij hem komen, om te weiden Jakob Zijn volk, en Israël, Zijn erfenis". Dit wordt hier door de psalmist vermeld als een heilige bedenking, om zijn hart te vernederen. Dit is de eerste onderrichting.

Ten tweede, indien God u door uw broodwinning rijkdommen gegeven heeft, schrijft dan in uw beroeping niets aan uw eigen naarstigheit en vlijt toe, maar aan de zegen des HEEREN over uw betrachttingen. De reden daarvan is deze: Indien een mens al vroeg opstaat en laat naar bed gaat en hij doet in de wereld nog zo veel moeite, en de zegen des HEEREN heeft hij niet, zo zal alles nochtans niets baten. Gij zult in uw hart niet zeggen: "Mijne kracht, en de sterkte mijner hand heeft mij dit vermogen verkregen. Maar gij zult gedenken des HEEREN, uwes Gods, dat Hij 't is, Die u kracht geeft om vermogen te verkrijgen". (Deuteronomium 8 vers 17 en 18). Geliefden, gij moet u ervoor wachten uw rijkdommen aan uw eigen naarstigheit toe te schrijven, want zonder de zegen des HEEREN kan er niets gelukken. Wacht u dan om uw eigen net te roken, als gij in de wereld rijk geworden zijt en laat het woord van Habakuk 1 vers 16, op u niet van toepassing wezen: "Daarom offert hij aan zijn garen en rookt aan zijn net: want door dezelve is zijn deel vet geworden, en zijn spijs is smoutig".

Ten derde, zijt niet hovaardig op de rijkdommen die God u gegeven heeft. De apostel zegt: "Beveelt den rijken in deze tegenwoordige wereld, dat zij niet hoogmoedig zijn". (1 Timótheüs 6:17). De worm der hovaardij broedt menigmaal in de harten der rijke lieden. Het is een moeilijke zaak uw hart nederig te houden wanneer uw staat hoog is,



en om u van hovaardij te weerhouden, wanneer God u boven uw broederen verheven heeft. Wij lezen in Ezechiël 28 vers 4 en 5: „door uw wijsheid en door uw verstand, hebt gij vermogen voor u verkregen; ja gij hebt goud en zilver verkregen in uwe schatten. Door de grootheid uwer wijsheid in uwen koophandel hebt gij uw vermogen vermeerderd: en uw hart verheft zich vanwege uw vermogen". Als God u door rijkdommen verhoogt, wacht u dan, dat gij uw hart niet verheft in hovaardij.

Ten vierde, vertrouwt niet op uw rijkdommen en bezittingen alsof zij de macht hadden u tegen gevaar te beschermen en van zwaarigheden te verlossen. "Des rijken goed is de stad zijner sterkte: en als een verheven muur in zijne inbeelding", Spreuken 18 vers 11. In Mattheüs 19 vers 23 lezen we: "En Jezus zeide tot Zijne discipelen: Voorwaar, Ik zegge u, dat een rijke bezwaarlijk in het Koninkrijk der hemelen zal ingaan." Uw zilver en uw goud kunnen u niet beschermen tegen de toorn Gods.

Ten vijfde, gij, die grote rijkdommen en bezittingen bekomen hebt, beschouwt u niet als eigenaars maar als rentmeesters van de menigvuldige zegeningen Gods en van de grote overvloed die Hij u toevoegt. Geliefden, God is de Eigenaar van al hetgeen gij bezit. "Al het gedierte des wouds is Mijne, de beesten op duizend bergen", spreekt de HEERE. Hij is de rechte Eigenaar, gij zijt slechts de rentmeester van uw overvloed. En daarom, indien God u in de wereld met een overvloed van rijkdommen gezegend heeft, zodat gij vele honderden in het jaar te verteren hebt, bedenkt dan, dat gij geen eigenaar maar een rentmeester van de zegeningen Gods zijt. Zij zijn slechts gelaten voor een tijd. Misbruikt ze derhalve niet tot overdaad en darterheid, maar besteedt ze tot eer van de Gever en Eigenaar van dezelve. "Zo gij dan in den onrechtvaardigen Mammon niet getrouw zijt geweest, wie zal u het ware vertrouwen? En zo gij in eens anders goed niet getrouw zijt geweest, wie zal u het uwe geven." (Lukas 16 vers 11 en 12) en verder vers 9: "Maakt uzelf vrienden uit den onrechtvaardigen Mammon".

Ten zesde, indien God u met grote middelen gezegend heeft, zo mag gij ze bezitten, maar laat toch uw rijkdommen u niet bezitten. "En wordt niet ijdel als het vermogen overvloedig aanwast en zet er uw hart niet op". Uw oog, hand of tong mogen daarop dan gezet zijn, maar gij mag er uw hart niet op zetten. Laat uw geld u niet nader komen dan uw handen het hart. Wereldse bezittingen zijn gelijk een roos in des mensen hand

Indien u ze voorzichtig gebruikt dan zal zij een lange tijd haar geur, reuk en kleur behouden; maar indien u ze verfrommelt en ruw behandelt, zo zal ze spoedig haar kleur en zoetigheid verliezen. Evenzo, indien gij uw rijkdommen wel gebruikt, zo zult u ze des te langer bezitten, maar zo gij daar uw hart te zeer op zet, dan zult u ze haast verliezen.

En zo heb ik deze waarschuwendende onderrichtingen afgehandeld. Ik zal u nu enige verbijsteringwekkende bedenkingen voorstellen.

Eerst moet gij, die in de wereld grote middelen verkregen hebt bedenken, dat, hoe heerlijk uw staat ook is, God evenwel in de uitdeling van Zijn genaden gemeenlijk de zegeningen des eeuwigen levens eerder onder de arme en geringe lieden uitdeelt, dan onder de rijken en lieden van grote bezittingen. Dit wordt ons bevestigd in 1 Korinthiërs 1 vers 26 en 27: "Want gij ziet uwe roeping, broeders, dat gij niet vele wijzen zijt naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen; maar het dwaze der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zou, en het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen". Rijke Godzaligen

zijn dun gezaaid. In dezelfde geest getuigt Jacobus wanneer hij schrijft: "Heeft God niet uitverkoren de armen dezer wereld, om rijk te zijn in het geloof, en erfgenamen des Koninkrijks, hetwelk Hij belooft dengenen, die Hem liefhebben?" Het is zeer opmerkenswaard dat onder de zeven kerken van Azië de beste kerk de armste was en de slechtste onder hen de rijkste: De kerk van Laodicéa was de slechtste van al de kerken, want zij was noch koud, noch heet, maar lauw. Evenwel zegt de tekst dat ze rijk en verrijkt was en geens dings gebrek had. De kerk van Smyrna was één van de beste kerken. Nochtans zegt Christus van haar: "Ik weet uwe armoede, doch gij zijt rijk". Hoewel zij naar het uiterlijke arm waren, zo waren zij nochtans inwendig rijk. God besteedt gewoonlijk Zijn genade meer aan de armen dan aan de rijken. Derhalve moet dit een verbijsteringwekkende bedenking zijn.

Evenals God in vorige tijden tot de offeranden geringe en arme schepselen verkoos, namelijk het lam en de duif, en niet de leeuw of de arend (de koning der beesten en de koning der vogels), alzo doet Hij ook in Zijn verkiezing tot de genade en heerlijkheid: Hij verkiest het lam en de duif, dat is arme en geringe lieden, liever dan mensen van grote rijkdommen en bezittingen in de wereld.

Ten tweede, bedenk, dat in de eerste tijden van het Evangelie, toen de kerk geplant werd, het een zeldzame zaak was voor een rijke, Christus te omhelzen en Hem na te volgen. Zie Mattheüs 11 vers 6: De armen ontvingen het Evangelie. Die waren het die Christus omhelsden. Zo ook Johannes 7 vers 48: Wanneer de dienaars en soldaten, die kwamen om Christus te vangen, Hem hoorden spreken, zo werden zij overtuigd en zeiden: "Nooit heeft een mens alzo gesproken gelijk deze Mens. De Farizeeën dan antwoordden hen: Zijt ook gijlieden verleid? Heeft iemand uit de oversten in Hem geloofd, of uit de Farizeeën?" Alsof zij wilden zeggen: Het is u niet met allen waard. In Mattheüs 27 vers 57 wordt gezegd dat Jozef, een rijk man van Arimathéa zelfs ook één was van degenen die Christus volgden. Het wordt verhaald als een zaak die erg verwonderlijk was, dat Jozef, die een rijk man was, Christus zoude volgen. Markus zegt dat "hij zich verstoutende tot Pilatus ging" (Markus 15: 43). Johannes zegt dat hij heimelijk een discipel van Christus was uit vrees voor de Joden. De armste en geringste soort van mensen, de arme visserslieden, ontvingen het meest van allen het Evangelie.

Ten derde, bedenkt, dat waar er één door zijn overvloed en rijkdommen in de wereld beter wordt, er daartegenover menigten zijn die daardoor slechter worden. Laat deze bedenking u daarom ontzetten. Salomo zegt in Prediker 5 vers 12: "Er is een kwaad, dat krankheid aanbrengt, hetwelk ik zag onder de zon: rijkdom van zijne bezitters bewaard tot hun eigen kwaad". Geliefden waar de rijkdommen één mens beter maken, daar maken zij er duizend erger. Ik gedenk aan hetgeen ik gelezen heb van Paus Pius Quintus, die van zichzelf verhaalt, dat, toen hij een man van geringe en lage staat in de wereld was, hij een zeer goede hoop op zijn zaligheid had; daarna echter tot kardinaal gepromoveerd zijnde, begon hij zeer te twijfelen; daarna wederom hoger verheven en tot paus gemaakt zijnde, begon hij ten enenmale aan dezelve te wanhopen. Zijn rijkdommen in de wereld deden hem erger en erger worden.

Moeten sommigen van u ook niet klagen: Toen ik arm en in een kleine staat was, gedacht ik gedurig om in mijn huisgezin te bidden, Gods Woord te horen, te lezen en de ordonnantiën Gods waar te nemen, maar nu ik rijk geworden ben, nu gaat mijn huisgezin zonder gebed en mijn wereldse zaken verhinderen mij en houden mij van de dienst des Heeren, van het lezen, horen en bidden af, beide in het openbaar en in het

bijzonder in mijn huisgezin. En ik ben nu veel erger dan wanneer ik arm was, en ik heb de Heere kwaad vergolden voor al Zijn barmhartigheden?

Eer doet de lieden hun manieren veranderen en terwijl zij in rijkdommen toenemen, nemen zij af in genades, Gods volk is gewoonlijk in de staat der verdrukking beter dan in voorspoed. Zo zult gij bevinden dat David veel beter was toen hij door Saul herwaarts en derwaarts gejaagd werd als een veldhoen op de bergen, dan toen hij op de troon zat. Daarom wordt er gezegd in 2 Kronieken 17 vers 3 dat Jósafat in de vorige wegen van zijn vader David wandelde. Het schijnt dat zijn laatste wegen zo goed niet waren. Vele lieden worden zelfs in hun laatste dagen, wanneer zij oud en rijk worden, door hun rijkdommen bezeten en het kan zijn dat deze in hun harten zijn, wanneer zij nog niet in hun handen zijn. Bedenkt daarom eens ernstig bij uzelf of niet uw eerste dagen uw beste waren en dat uw laatste en rijkste niet de ergste zijn?

Het wordt aangemerkt van de kinderen Israëls dat zij beter onder de slavernij in Egypte waren dan in het land Kanaän, waar zij geens dings gebrek hadden: Want toen werden zij hovaardig en vergaten de HEERE en daarom geeft Mozes hun zulke waarschuwingen als wij lezen in Deuteronomium 8 vers 7-15.

Ten vierde, bedenkt dit geliefden, dat uw rijkdommen en bezittingen in de wereld, hoewel op nog zo'n wettige en eerlijke wijze gewonnen, u nochtans een grotere zwaarigheid geven om in de hemel te komen dan andere mensen. Dit ziet u in Mattheüs 19 vers 23 en 24: Toen Christus de jongeling zeide dat, indien hij wilde volmaakt zijn, hij dan moest henen gaan en alles verkopen wat hij had en de armen geven, zo ging hij bedroefd weg, want hij had vele goederen. "Toen zeide Jezus tot Zijne discipelen: Voorwaar, Ik zeg U, dat een rijke bezwaarlijk in het Koninkrijk der hemelen zal ingaan. En wederom zeg Ik u: Het is lichter, dat een kemel ga door het oog van ene naald, dan dat een rijke inga in het Koninkrijk Gods". Geen voorwaarden zijn te zwaar waarop een rijk mens kan hopen in de hemel te komen.

Sommigen zijn van gevoelen dat het woord, hetwelk hier door *kemel* wordt overgezet, eigenlijk een *kabel* betekent. Van dit gevoelen is ook Mr. W. Perkins. *Want*, zegt hij, hoewel een kabel niet kan gaan door het oog van een naald, gelijk zij is, evenwel, indien u de kabel ontdraait en uitrafelt, zo is er een mogelijkheid om hem erdoor te krijgen. Evenzo, indien de mensen zich van de wereld losmaken en ontdoen en met gespeende genegenheden van hun rijkdommen en bezittingen gaan leven, zo is dat de weg voor hen om in de hemel te komen.

De hemel wordt vergeleken bij een statelijk paleis met een nauwe poort. Deze wijze van zeggen toont de grote zwaarigheid voor rijke lieden om in de hemel te gaan. Markus en Lukas stellen het voor met een hartroerende uitdrukking: Och! hoe zwaarlijk, etc. "Maar", zegt Christus, "dat bij de mensen onmogelijk is, is bij God mogelijk". De rijkdommen der wereld zijn verwarrende en aanlokkende ijdelheden en brengen u onder te groter zwaarigheid om in de hemel te komen, en het is honderd tegen één of zij zullen u verwarren en verstrikken.

Ten vijfde, bedenkt dat gij, aan wie God in de wereld rijkdommen en bezittingen gegeven heeft, meerdere aftrekkingen, verstoringen en kwellende zorgen of bekommernissen onderworpen zijt dan arme mensen: Want wanneer deze maar voedsel en kleding hebben, zo hebben ze geen oorzaak om over hun armoede te klagen, omdat ze van die bekommelingen en zwaarigheden vrij zijn, welke de rijken gedurig ondervinden. Wie zou er zijden kousen begeren indien hij onder dezelve de jicht in zijn benen moest hebben? En voorwaar, de jicht is een ziekte die gewoonlijk de rijke lieden volgt. Wie zou er een satijnen wambuis of een purperen kleed begeren

indien hij onder dezelve een melaats en ongezond lichaam moest hebben? Zo is het dan beter voor u arm te zijn, zoals gij nu zijt, dan rijkdommen te hebben en daarbij zo vele zwaarigheden, ellenden en verdrukkingen.

Hoort eens wat de apostel zegt in 1 Timótheüs 6 vers 9 en 10: "Doch die rijk willen worden vallen in verzoeking en in de strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang. Want de geldgierigheid is een wortel van alle kwaad, tot welke sommigen lust hebbende, zijn afgeweken van het geloof, en hebben zichzelf met vele smarten doorstoken". Verder Prediker 5 vers 11: "De slaap des arbeiders is zoet, hij hebbe weinig of veel gegeten; maar de zathed des rijken laat hem niet slapen". Eveneens Prediker 2: 26: "God geeft de zondaar bezigheid om te verzamelen en te vergaderen, opdat Hij het geve dien, die goed is voor Gods aangezicht; dit is ook ijdelheid en kwelling des geestes". Een rijke ontmoet grote droefheid en zwaarigheid waar een arm mens vrij van is, en daarom worden de rijkdommen bij doornen vergeleken: Gij kunt ze nauwelijks met uw handen vatten of zij zullen u steken en wonden.

Een rijke heeft gedurig drie grijpvogels welke zich met zijn hart voeden, namelijk: grote zorg in het verkrijgen, vreze in het bewaren en droefheid in het scheiden en dit verhindert zijn rust. Het is opmerkelijk dat hetzelfde woord hetwelk in het Hebreeuws koophandel betekent ook zwaarigheid betekent, ons daarmede te kennen gevende, dat diegenen welke zich in de wereldse zaken verstrikken, grote angst, zwaarigheid en kwelling zullen ontmoeten.

Ten zesde, bedenkt dat uw rijkdommen veeltijds de kracht en de werkingen van het Woord Gods op uw zielen verstikken. Lees slechts Mattheüs 13:22: Hier wordt gezegd dat de doornachtige aarde (namelijk de verleiding des rijkdoms) het Woord verstikt en onvruchtbaar maakt. Kan het koren groeien in een doornheg? Evenmin kan het Woord vrucht scheppen in een hart dat met wereldse zorgen vervuld is.

Geliefden, het kan zijn dat deze ontwakende bedenkingen, welke ik u aangaande de rijkdommen voorgesteld heb, velen van u doen naar huis gaan met een voornemen om nooit rijk te worden, of om nooit naar een grote staat in de wereld te trachten. U moet mij evenwel niet misduiden en hieruit besluiten dat het een zonde is rijk te zijn. Het is gevaarlijk rijk te zijn, maar geen zonde. Het is een strik en aanvechting en daarom is het uw schuldige plicht zorg te dragen op welke wijze gij uw rijkdommen verkrijgt en hoe gij ze gebruikt. Doch, omdat er een gevaar in de rijkdommen is, werpt daarom uw rijkdommen niet weg en verkwist ze niet ijdelijk en onnuttelijk, en werpt de zegeningen des HEEREN niet van u weg.

Nu kom ik tot het derde stuk hetwelk ik beloofde te verhandelen, namelijk om u enige nuttige onderrichtingen en vermaningen te geven, wat gij doen moet om de zegen Gods op uw rijkdommen te hebben en ze beide daardoor te bewaren en te vermeerderen.

1e. Versier uw bezittingen met genade. Verkrijgt genade om met uw goederen te vermengen en verkrijgt de ware rijkdommen vermengd met uw wereldse rijkdommen. Dit is de weg om ze te bewaren en wel aan te leggen. De psalmist zegt in Psalm 112:1 en 3: "Welgelukzalig is de man, die den HEERE vreest, die groten lust heeft in Zijne geboden. In zijn huis zal have en rijkdom wezen."

Toen God Salomo gebod dat hij van Hem eisen zou hetgeen hij wilde, (2 Kronieken 1 vers 7) zo eiste hij geen rijkdommen, maar wijsheid en wetenschap en een verstandig hart. Toen zeide God tot Salomo: "Daarom dat dit in uw hart geweest is, en

gij niet begeerd hebt rijkdom, goederen, noch eer, noch de ziel uwer haters, noch ook vele dagen begeerd hebt, maar wijsheid en wetenschap voor u begeerd hebt, opdat gij Mijn volk mocht richten, waarover Ik u koning gemaakt heb: De wijsheid en de wetenschap is u gegeven; daartoe zal Ik u rijkdom en goederen en eer geven dergelijke geen koningen, die vóór u geweest zijn, gehad hebben, en na u zal dergelijke niet zijn".

Geliefden, gij behoorde eerst het Koninkrijk Gods en zijne Gerechtigheid te zoeken en alle andere dingen zouden u toegeworpen worden. De weg om uw rijkdommen beide te bewaren en te vermeederen is: genade in uw harten te verkrijgen.

2e. Gebruikt een deel van uw inkomsten tot godvruchtige en christelijke gebruiken; tot bevordering van de religie en doet het in uw leven. Spreuken 3 vers 9 en 10: "Vereer den HEERE van uw goed en van de eerstelingen van al uwe inkomsten", dat wil zeggen: Geeft ze tot godvruchtige gebruiken. En wat dan? "Zo zullen uwe schuren met overvloed vervuld worden en uwe perskuipen van most overlopen".

Legt een deel van uw inkomsten, tot een teken van dankbaarheid aan God, aan tot Zijn eer, tot goede en godvruchtige doeleinden.

3e. Geeft een deel van uw inkomsten tot oefeningen der liefde, tot onderstand van de nood der armen. Spreuken 11:24: "Er is één, die uitstrooit, denwelken nog meer toegedaan wordt; en één die meer inhoudt dan recht is, maar het is tot gebrek". Een gierige inhouding strekt tot armoede!: God kan de goederen die verkregen zijn, indien ze kwalijk bewaard worden, wel wegblazen. De werken der barmhartigheid, als zij voorzichtig geschieden, zijn nimmer een verhindering, maar eerder een bevordering van 's mensen uitwendige inkomsten. Gelijk in andere gaven het goed gebruik ervan een verhoging aanbrengt, zo ook in deze. Lees 2 Korinthiërs 9 vers 10: De apostel noemt de werken der liefde gezaaid zaad. Geen akker is zo vruchtbaar om in te zaaien als de arme ledematen van Christus. Geen zaad beter dan barmhartigheid, geen koren zo bekwaam dan de milddadigheid. Evenwel moet gij stilzwijgende geven. Psalm 112:5: "Wel dien man, die zich ontfermt en uitleent; hij beschikt zijn zaken met recht". Gij moet voorzichtig zijn en bemerken hoeveel gij behoorde te geven: volgens uw kracht of vermogen en niet meer; tevens wanneer en aan wie: niet al blindelings, aan Jan Rap en zijn maat, aan alle bedelaars die langs de straten lopen, zonder enig onderscheid, maar aan dié arme lieden, die hun beroep waarnemen en, indien zij daartoe bij machte zijn, alle moeite aanwenden om door de wereld te geraken; aan de zodanigen die heilig en godsdienstig wandelen. Indien gij aldus geeft, dan wil ik u verzekeren, dat gij op het einde van het jaar nooit armer zult zijn, of tenminste aan het einde van uw leven. Evenwel een gierig mens te zijn is de weg om een arm mens te worden. Alle dingen kwalijk verkregen, worden haast verloren!

Evenzo zullen de dingen die kwalijk bewaard worden, niet lang duren. Indien gij Gods zegen over uw bezittingen wilt hebben, zijt dan teder en meedogend van gemoed over de armen. Geeft niet slechts aan degenen die van u komen bidden, maar gaat en verneemt waar de armen zijn, doet ze onderstand en helpt ze. "Een milddadige", zegt de profeet Jesaja in hoofdstuk 32: 8, "beraadslaagt milddadigheden en staat op milddadigheden." Gij behoorde uit te zoeken waar de man is die gij het meest goed kunt doen met hulp en bijstand. Werpt uw geld uit op het water en na vele dagen zult gij het wederom vinden. Het is een algemeen gebruikt spreekwoord omtrent vruchteloze bevelen: *Ik mocht net zo lief mijn geld in het water gesmeten hebben.* Hoewel het mag schijnen dat gij uw geld als het ware in het water gesmeten hebt, zo zult gij het nochtans vinden. God zal het u wel vergoeden eer het jaar ten einde is, met

een goede winst. In het bijzonder om hetgeen gij aan de armen gegeven hebt om Christus' wil. Zijt daarom niet gierig voor de armen en geeft niet alleen een stuk brood voor uw deuren, opdat het uw buurman mag zien, maar geeft in het verborgen als niemand u ziet. Geef hun die uw liefde het meest nodig hebben. Dit is de weg voor God om uw rijkdommen beide te zegenen en te vermeerderen.

4e en ten laatste. Gij, die door God in uw betrachtingen gezegend en in uw bezittingen vermeerderd zijt, neemt steeds uw beroep nauwgezet en naarstig waar. Als God u tot hertoe gezegend heeft, gebruikt dan nu geen onrechtvaardige, noch valse middelen om nog meer middelen te verkrijgen, maar neemt steeds uw beroep eerlijk waar, want "een naarstige hand maakt rijk", zegt Salomo, "en in alle smartelijke arbeid is overschot, maar het woord der lippen strekt alleen tot gebrek."

En zo heb ik deze twee delen afgehandeld.

Eerst sprak ik enige dingen tot diegenen welke kopen en verkopen en in de wereld nering bedrijven en nochtans nauwelijks het jaar ten einde kunnen brengen.

En nu heb ik enige dingen gezegd tot hen die kopen, verkopen, grote rijkdommen en bezittingen in de wereld bekomen hebben en dat met recht en met ere. In een volgende predikatie hoop ik dan tenslotte enige tijd door te brengen om tot hen te spreken die in de wereld rijkdommen en bezittingen verkregen hebben, doch op oneerlijke en bedrieglijke wijze.

## VIERDE PREDIKATIE

*"En die kopen, als niet bezittende".* 1 Korinthe 7 vers 30b.

Wij zullen nu spreken van degenen die in de wereld bezittingen of rijkdommen verkregen hebben, doch op oneerlijke en onrechtvaardige wijze, met vals gewicht en maat, of door enige andere zondige en onbehoorlijke wegen. Voor dezen zal het de pijn waard zijn ons dit uur met dit laatste stuk van deze nuttigheid bezig te houden, inzonderheid in zulk een volkrijke vergadering als wij hier hebben.

Het kan wezen dat er enige dingen mochten gezegd worden die de gemoederen van sommigen onder u zouden raken.

Ten vervolge van dit stuk zal ik drie punten behandelen.

1. *Zal ik u tonen welke kenmerken er kunnen worden gegeven van een mens die zijn goederen op een onrechtvaardige wijze heeft verkregen.*
2. *Zal ik aan dezulken enige waarschuwende adviezen en onderrichtingen geven.*
3. *Zal ik hun enige verschrikkende bedenkingen voor ogen stellen.*

Wat het eerste punt aangaat, namelijk *welke kenmerken er kunnen worden gegeven van een mens die zijn goederen op een onrechtvaardige wijze verkregen heeft*, zal ik er slechts drie noemen.

Vooreerst kunt gij wel gissen dat die mens zijn goederen oneerlijk bekomen heeft, welke in korte tijd aanzienlijke goederen verkregen heeft: Wanneer een mens van een bedelaar in korte tijd een rijk man wordt. Hiervan hebt gij een gewichtige tekst in Spreuken 28: 20: "Die haastig is om rijk te worden, zal niet onschuldig wezen." Daarom is er een vloek bijgevoegd welke wij lezen in Spreuken 20: 21: "Als ene erfenis in het eerste verhaast wordt, zo zal haar laatste niet gezegend worden". De

Griekse dichter Menander sprak eenmaal: "Een rechtvaardig mens wordt nooit spoedig rijk". In 1 Timótheüs 6 vers 9 en 10 lezen we: "Doch die rijk willen worden (dat is al te vroeg en al te haastig) vallen in verzoeking en in den strik".

Ten tweede, u kunt wel gissen dat een mens zijn middelen door oneerlijke winst verkregen heeft, wanneer er naast hem niemand van dezelfde nering rijk wordt: Wanneer iemand zijn bedrijf waarneemt en daardoor grote middelen bekomt, terwijl een ander van hetzelfde bedrijf niet half kan leven dan hij, niettegenstaande hij even veel moeite en naarstigheid aanwendt en zijn inkomsten even groot zijn. Dit is een teken dat hij enige verborgen ongerechtigheden in zijn nering gepleegd heeft. Vergelijkt in dit verband Spreuken 22 vers 2 met Spreuken 29 vers 13: de arme en de rijke, en de arme en de bedrieger. Een regel van de Romeinse wijsgeer Seneca is: "het is waarschijnlijk, dat dié mens zijn rijkdommen op oneerlijke en onrechtvaardige wijze verkregen heeft, welke bovenmate rijk is."

Ten derde, wanneer een mens rijkdommen verkregen heeft door wegen die van God verboden zijn, b.v.: valse waren te verkopen, te verkopen met vals gewicht, valse maat en valse "balansen", of met valse woorden. Die enige van deze wegen in zijn handel drijven bewandelt, hetgeen God verbiedt, die verkrijgt zijn middelen op oneerlijke wijze. Zoveel aangaande het eerste stuk.

Ik kom nu tot het tweede punt, namelijk welke waarschuwendende regels en onderrichtingen er kunnen worden gegeven aan dezulken die hun rijkdommen en bezittingen oneerlijk verkregen hebben. Ik wil er u drie geven.

Ten eerste, denkt niet dat het uw onrechtvaardige winst verschonen zal wanneer gij, hetgeen tijdens uw leven op onrechtvaardige en goddeloze wijze is verkregen, dit bij uw dood voor godsdienstige en milddadige gebruiken zult bestemmen. Laat uw consciëntie hierin niet rusten en neemt tot dat einde onze waarschuwing ter harte. Vele lieden zijn namelijk geneigd te denken dat, indien zij, hetgeen zij op onrechtvaardige wijze hebben verkregen, als zij komen te sterven slechts voor goede doeleinden komen te bestemmen of te besteden, zoals b.v. het bouwen van gasthuizen en kerken, dat zij daarmee dan voldoende hebben gedaan en God voor al hun onrechtvaardigheid hebben bevredigd. En dat, terwijl zij gedurende hun ganse leven onrechtvaardige en bedrieglijke handelaars zijn geweest.

Maar zo gaat het niet. God zal niet tevreden zijn met onze offeranden. God heeft geen lust aan een offerande die met geweld verkregen is. "Ik de HEERE, heb het recht lief, zegt God in Jesaja 61 vers 8, Ik haat den roof in het brandoffer". Het is zeer opmerkelijk, dat de HEERE in Deuteronomium 23 vers 18 een uitdrukkelijk bevel gaf dat men tot het altaar niet zou brengen hoerenloon noch hondenprijs. De HEERE kan niet verdragen, dat het geld, hetwelk het loon van een hoer was of de prijs van een hond, Hem tot een offerande zou geofferd worden.

Daarom, bedenkt, gij die uw geld, dat gij met onderdrukking, geweld en bedrog verkregen hebt, tot goede gebruiken aanwendt of besteedt, O, bedenkt! dat het de HEERE niet zal welgevalen. Dit is de eerste onderrichting die wij wensten te geven.

Ten tweede, haast u tot een wedergeven. Indien u zalig wilt worden, geef aan dengenen terug die u verongelijkt hebt. God wil liever dat u het wedergeeft aan degenen die gij onrecht aangedaan hebt, dan dat u daarmee gasthuizen zou bouwen of het tot enig ander Godvruchtig of milddadig gebruik besteedt. "Indien ik iemand",

zegt Zacheüs, "iets door bedrog ontvreemd heb, dat geef ik vierdubbel weder" (Lukas 19 vers 8).

Toen de raadsheer van Sultan Selymus zijn heer vertelde van de grote rijkdom (die hij van Perziaanse kooplieden genomen had) welke besteed zou worden aan enige aanzienlijke gasthuizen tot onderstand van de armen, zo gebod de stervende Sultan, de schatten liever aan de rechte eigenaars weder te geven.

Toen Henricus de Derde, Koning van Engeland, aan de monniken van de lagere orden een pak "vriezen" zond om hen daarmee te kleden, zonden zij het terug met de boodschap, dat hij geen aalmoezen behoorde te geven van hetgeen hij de armen op onrechtvaardige wijze ontnomen had; dat zij derhalve dit gruwelijke geschenk niet wilden aannemen.

Ten derde, wanneer uw geweten u aanzegt dat gij onrechtvaardig gehandeld hebt, rechtvaardigt u dan niet in het verkrijgen van oneerlijke winst. Dit was die grote zonde van Efraïm, waarvan wij lezen in Hosea 12 vers 8 en 9: "In des koopmans hand is ene bedriegelijke weegschaal, hij bemint te verdrukken; nog zegt Efraïm: Evenwel ben ik rijk geworden, ik heb mij groot goed verkregen; in al mijnen arbeid zullen zij mij geen ongerechtigheid vinden, die zonde zij". Hij rechtvaardigde zichzelf, niettegenstaande de bedrieglijke weegschaal in zijn hand was. Doet gij evenwel zo niet, want indien gij alzo doet, God zal u nochtans niet rechtvaardigen. "Zou Ik rein zijn met ene goddeloze weegschaal en met enen zak van bedriegelijke weegstenen?" spreekt de HEERE in Micha 6 vers 11. Neen, geenszins, Ik zal het niet doen zegt de HEERE.

*Ik ga verder en zal u enige verschrikkende en verbijsteringwekkende bedenkingen voorstellen.* O! allen, die uw rijkdommen op onrechtvaardige en oneerlijke wijze verkregen hebt, laten u de zes navolgende verschrikkelijke bedenkingen toch ter harte gaan.

Vooreerst bedenkt, dat rijkdommen die kwalijk verkregen zijn, in Gods oog niet anders zijn dan roverij, niettegenstaande zij in een weg van koopmanschap en nering in de wereld verkregen zijn. God ziet het aan als roverij en alsof gij de dief gespeeld had en ze uit iemands huis gestolen of hem zijn beurs ontnomen had. Leest Psalm 62:11: "Vertrouwt niet op onderdrukking noch op roverij; wordt niet ijdel als het vermogen overvloedig aanwast". Onderdrukking en roverij is één en dezelfde zaak. Lees eveneens Spreuken 21 vers 6 en 7: "Te arbeiden om schatten met ene valse tong, is ene voortgedreven ijdelheid dergenen, die den dood zoeken. De verwoesting der goddelozen zal hen doorsnijden, omdat zij weigeren recht te doen." Rijkdommen met een valse tong verkregen, of een dief te zijn met de tong, wordt door God roverij genoemd. Hoewel wij het daar niet voor houden, evenwel beschouwt God het niet anders dan alsof u een mens beroofde of zijn beurs stal.

Het is daarom zeer opmerkenswaardig, geliefden, dat hetgeen God in Exodus 22 vers 1, 2 en 3 eiste weder te geven voor de goederen die gestolen waren, dit door Zacheüs gegeven werd voor die dingen welke hij op onrechtvaardige wijze verkregen had, hoewel hij deze niet gestolen had, Exodus 22: 1: "Wanneer iemand een os of klein vee steelt, en slacht het of verkoopt het, die zal vijf runderen voor enen os wedergeven, en vier schapen voor een stuk klein vee." Indien iemand een schaap stal, dan luidde de wet dat hij het vierdubbel moest wedergeven. Evenzo oordeelde David in 2 Samuël 12: 16: "En dat oilam zal hij viervoudig wedergeven". Op gelijke wijze oordeelde Zacheüs. Want hoewel hij geen dief was zegt hij nochtans: "indien ik iemand iets door bedrog ontvreemd heb, dat geef ik vierdubbel weder."



Dit geeft ons te kennen dat de dingen die met een bedrieglijke tong verkregen zijn en de rijkdommen die met onderdrukking zijn verkregen in de ogen Gods niet beter zijn dan roverij. Geliefden, niemand van u zou gaarne het brandmerk van een dief op zich hebben, en voorwaar, toch bent u in de ogen Gods niet beter, indien gij uw middelen oneerlijk verkregen hebt.

Ten tweede, bedenkt deze schrikkelijke bedenking, dat al het bedrog en die oneerlijke winsten, die gij in de week gedaan hebt, op de sabbatdag voor de Heere in gedachtenis komen. Gij brengt de vloek van al uw zonden die gij gedurende de ganse week gedaan hebt met u mede op de Dag des Heeren. "Vanwege de veelheid uwer ongerechtigheden, door het onrecht uws koophandels hebt gij uwe heiligdommen ontheiligd", spreekt de HEERE tot de lieden van Tyrus.

Geliefden, de zonden die gij bedrijft in uw broodwinning en in uw koophandel, besmetten uw smekingen en naderingen tot Gods tegenwoordigheid. Wanneer gij tot Hem nadert om Hem aan te bidden, dan besmetten de zonden van uw winkels uw gebeden en verontreinigen voor u de ordinantiën Gods. De Heere ziet op al uw onrechtvaardige winsten alsof gij Zijn heiligdom verontreinigde.

Dit lezen we in Ezechiël 14 vers 2, 3 en 4: "Toen geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende: Mensenkind, deze mannen hebben hunne drekgoden in hun hart opgezet, en hebben den aanstoot hunner ongerechtigheid recht voor hun aangezichten gesteld: word Ik dan ernstiglijk van hen gevraagd? Daarom spreek met hen en zeg tot hen: Alzo zegt de Heere HEERE: Een ieder man uit het huis Israëls, die de drekgoden in zijn hart opzet en den aanstoot zijner ongerechtigheid recht voor zijn aangezicht stelt, en komt tot den profeet, Ik, de HEERE, zal hem, als hij komt, antwoorden naar de menigte zijner drekgoden".

Och! geliefden, wanneer gij in de plechtige vergadering nadert om toegang bij God te zoeken, dan weet Hij welke onrechtvaardige winst uw afgod is en Hij Zelf zal u antwoorden naar uw ongerechtigheden en Hij zal uw gebeden niet verhoren. Och, laat deze bedenking u toch verschrikken, dat de zonde van uw winkels uw heiligdom zal verontreinigen en al het profijt van uw gebeden en godsdienstige verrichtingen van u zal weren.

Ten derde, bedenk, indien God ooit uw geweten doe ontwaken, u dan uw onrechtvaardige winsten niet zult kunnen aanschouwen dan met zeer veel onrust, schrik en ontsteltenis des geestes. Het kan zijn dat nu de gestolen wateren zoet zijn en het bedrieglijk brood u aangenaam is, evenwel als God uw consciëntie eens komt wakker te maken, och! met welk een gruwel en schrik zal dan uw ziel bevangen zijn. In Job 20: 15 lezen we: "Hij heeft goed ingeslokt, maar zal het uitspuwen. God zal het uit zijnen buik uitdrijven".

De rijkdommen die iemand kwalijk verkregen heeft, zullen zijn als het nog onverteerde voedsel in iemands maag, hetwelk hij genoodzaakt is wederom uit te spuwen. In vers 18 lezen we: „Den arbeid zal hij wedergeven en niet inslokken"; verder vers 20: "omdat hij geen rust in zijnen buik gekend heeft, zo zal hij van zijn gewenst goed niet behouden". Dat wil zeggen: geen rust in zijn consciëntie. De grote gulzigaards der wereld, die de rijkdommen met onderdrukking opslokken, zullen geen rust in hun consciëntie gevoelen. In Spreuken 21 vers 6 en 7 lezen we: "Te arbeiden om schatten met ene valse tong, is ene voortgedreven ijdelheid dergenen, die den dood zoeken. De verwoesting der goddelozen zal hen doorsnijden, omdat zij weigeren recht te doen." Het woord dat hier met doorsnijden is overgezet, betekent in de grondtekst: zagen. Dit geeft te kennen, dat de goederen die met bedrog en onderdrukking ver-

kregen zijn, degenen die ze verkregen hebben, zó zullen beroeren en ontstellen, gelijk een zaag de mens beroert en kwelt, wanneer diens arm of been daarmee afgezaagd wordt.

Wanneer iemand komt te sterven, en dan bij zichzelf aldus zal spreken: Al deze rijkdommen, om welke ik in mijn leven gearbeid heb, die moeten mij op mijn doodsbed verlaten en zij zijn de prijs mijner ziel; tevens bedenkende dat ze met bedriegen, met het afpersen van zijn naaste en met onderdrukking verkregen zijn. O! hoe zal zo iemand God in het aangezicht kunnen aanschouwen! Jesaja 33 vers 14: "Wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan, wie is er onder ons, die bij een eeuwig gloed wonen kan?" Die in gerechtigheden wandelt en die billijkheden spreekt, die het gewin der onderdrukkingen verwerpt". Niemand van degenen die oneerlijke winst gebruikt en zijn broeder bedriegt, kan God in het aangezicht aanschouwen. Welk een gruwel en schrik der consciëntie zal dat voor u zijn als gij komt te sterven. Dan te bedenken dat al uw rijkdommen met het bloed uwer zielen verkregen zijn.

Zo was het met Judas, van wie wij lezen in Mattheüs 27 vers 3: "Toen heeft Judas, die Hem verraden had, ziende dat Hij veroordeeld was, berouw gehad en heeft de dertig zilveren penningen den overpriesters en den ouderlingen wedergebracht en heengaande verworgde zichzelf".

Ten vierde, bedenkt dat God hen, die grote middelen op onrechtvaardige wijze verkregen hebben, somtijds zo komt te straffen, dat hij hen onder de mensen, temidden waarvan zij wonen, tot voorwerpen van smaad en schande stelt. Habakuk 2 vers 9 en 10: "Wee dien, die met kwade gierigheid giert voor zijn huis, opdat hij in de hoogte zijn nest stelle, om bevrijd te zijn uit de hand des kwaads. Gij hebt schaamte beraadslaagd voor uw huis; uitroeiende vele volken, zo hebt gij gezondigd tegen uwe ziel." Wanneer de mensen huis aan huis voegen en de armen met onderdrukking afpersen, dan beraadslagen zij schande op hun eigen huis, niet naar hun voornemen, maar naar de uitkomst. Hoewel hun voornemen zo niet is, zo valt het nochtans zo uit. En wij zien het bij ervaring, dat veeltijds de grote gulzigaards en onderdrukkers, in de plaats waar zij wonen, een schande op hun hals halen.

Ten vijfde, bedenkt, dat God somtijds in Zijn rechtvaardige oordelen de rijkdommen die oneerlijk verkregen zijn, komt weg te blazen, zelfs in dit leven. De rijkdommen der onderdrukkers sterven somtijds eer zij zelf sterven. Spreuken 13 vers 11: "Goed, van ijdelheid gekomen, zal verminderd worden; maar die met de hand vergadert, zal het vermeerderen." De goederen die kwalijk verkregen zijn, worden genoemd schatten van sneeuw. Nu is het de aard en eigenschap van sneeuw dat ze terstond wegsmelten zal indien gij een sneeuwbal in uw hand houdt. Op gelijke wijze doet God ook veeltijds de rijkdommen die op onrechtvaardige wijze verkregen zijn, als schatten van sneeuw wegsmelten. Hiervan hebt gij een gewichtige tekst in Spreuken 20 vers 21: "Als ene erfenis in het eerste verhaast wordt, zo zal haar laatste niet gezegend worden."

Het is een zeer goede aanmerking wanneer een zeker iemand opmerkt dat van al de stammen Israëls de stam van Gad, Ruben en de halve stam van Manasse, de snelsten waren om de bezitting van het beloofde land te bekomen. En het behaagde de HEERE dat diegenen die het heftigste waren om hun bezitting het eerst te nemen, veel eerder hun bezittingen verloren dan iemand van de anderen. Dit kunt u zien in 2 Koningen 10 vers 33.

Ik maak hiervan enkel gewag om u te tonen dat, al zijt gij nog zo haastig om rijkdommen te bekomen, God nochtans dezelve u haast ontnemen kan. Gij hebt nog een andere belangrijke tekst in dit verband en wel Jeremia 17 vers 11: "Gelijk een veldhoen eieren vergadert, maar broedt ze niet uit, alzo is hij, die rijkdom vergadert, doch niet met recht; in de helft zijner dagen zal hij dien moeten verlaten, en in zijn laatste een dwaas zijn". Och geliefden, bedenkt dat de vloek Gods wacht op de rijkdommen die kwalijk verkregen zijn, en dat Hij ze zal wegblazen, misschien eer dat gij sterft. Ezechiël 22: 12 en 13: "Zij hebben geschenken in u genomen om bloed te vergieten; woeker en overwinst hebt gij genomen, en gij hebt gierigheid gepleegd aan uwen naaste door verdrukking; maar gij hebt Mijner vergeten, spreekt de Heere HEERE. Ziet dan, Ik heb Mijne hand geslagen om uwe gierigheid, die gij bedreven hebt, en om uw bloed, die in het midden van u geweest zijn". God zal met Zijn hand slaan en alle oneerlijke winst wegblazen.

Tegenwerping.

Maar mij dunkt dat ik enige rijke lieden hoor zeggen: *het is zeker niet zoals u zegt, want ik heb met oneerlijkheid winst verkregen en zo en zo heb ik gehandeld, en heb grote middelen bekomen, en nog steeds ben ik een rijk man. Ja, ik heb al mijn kinderen zoveel 's jaars gelaten en zoveel heb ik nog in totaal en daarom kan ik niet zien dat het waar is wat u zegt.*

Ik antwoord hierop:

- Ten eerste. Het is waar, de mens kan somtijds zijn middelen oneerlijk bekomen, en evenwel rijk sterven en zijn middelen voor zijn kinderen komen na te laten. Dit kunnen we lezen in Jeremia 5: 27: "gelijk een kooi vol is van gevogelte, alzo zijn hunne huizen vol bedrog; daarom zijn zij groot en rijk geworden". God kan de mens toelaten te leven, en groot en rijk te worden door nering met bedrog.
- Ten tweede bedenkt, dat u geen ware troost, noch vrede der consciëntie kunt scheppen in de goederen die kwalijk verkregen zijn. Hoewel u ze onrechtvaardig verkregen hebt, kunt u ze nochtans niet gerust bewaren. De rijkdommen die gij ingeslokt hebt, zult gij wederom uitspuwen. En zekerlijk, gij zult geen rust in uw buik vinden.
- Ten derde, neemt aan, gij behoudt uw middelen de ganse tijd uws levens, evenwel niettegenstaande dit alles, zo zult gij nochtans een groot verlies daardoor lijden. Hoewel gij uw goederen verkregen en bewaard hebt, zo zult gij daardoor evenwel uw eigen ziel verliezen. De Zaligmaker zegt: "Wat zal het een mens baten of hij de gehele wereld gewon en moest zijner ziele schade lijden".  
Tot zover deze vijfde bedenking.

Ten zesde. Bedenk, dat gij door de oneerlijke winst gevaar loopt van het grootste verlies in de ganse wereld, te weten een kostelijke en onsterfelijke ziel. Lees slechts Jacobus 5 vers 3: "uw goud en zilver is verroest, en hun roest zal u zijn tot ene getuigenis, en zal uw vlees als een vuur verteren". Verder Habakuk 2 vers 11: "Want de steen uit den muur roept en de balk uit het hout antwoordt dien". Namelijk van het huis waarin gij uw goed op onrechtvaardige wijze verkregen hebt.

En daarom, o goddeloze, bedenk dat hoewel u een schone staat verkregen hebt, die staat evenwel uw ziel zal kosten, indien gij u niet bekeert. *Och, laat deze bedenking u toch ter harte gaan, dat gij door uw onrechtvaardige winsten uw kostelijke zielen in gevaar stelt!*

En aldus heb ik deze drie delen van de toepassing afgehandeld. Deze strekte zich uit tot drie soorten van mensen.

- Ten eerste tot degenen die in de wereld kopen en verkopen en nauwelijks het jaar ten einde kunnen brengen.
- Ten tweede tot degenen die door hun nering in de wereld grote middelen bekomen hebben, doch op onrechtvaardige en oneerlijke wijze.
- En ten laatste, tot diegenen die grote rijkdom en bezittingen verkregen hebben, en dat door rechtvaardige en prijselijke wegen.

Dit alles zal ik nu besluiten met een andere korte en praktikale toepassing, waarmee ik zal eindigen.

Ik heb nu reeds vier predikaties doorgebracht met de bezigheid van het kopen en verkopen in de wereld.

Hetgeen ik nu tot een besluit van dit onderwerp in deze vijfde predikatie zal zeggen, zal dan dienen tot een ernstige vermaning en smeking aan u allen, dat gij toch temidden van al uw kopen en verkopen in de wereld, een nering of handel tracht te doen op de hemel, en zowel om genade arbeid als om wereldse goederen te bezitten. Om u hiertoe gaande te maken, zo laat mij slechts de navolgende drie dingen aan uw aandacht en overdenking voorstellen.

1. Verwacht u niet enige winst en vermeerdering door uw neringen? Daar is niemand van u of hij meent door kopen en verkopen winst te verkrijgen. O, doet derhalve geen nering om de hemel, zo gij daardoor niet werkt te wassen en beter te worden. De HEERE verwacht (Lukas 19 vers 5) dat wij ons talent zouden aanleggen en door onze nering om de hemel winst zouden doen. Verwacht gij winst door uw wereldse neringen? en verwacht God niet veelmeer dat gij in uw neringen om de hemel, meer genade, meer kennis, meer ervaring, nederigheid, heiligheid, hemelsgezindheid en diergelijke zou winnen?
2. Zou het u geen oorzaak van droefheid zijn, een lange tijd voort te gaan met kopen en verkopen in de wereld en nochtans uw staat niet te vermeerderen? En zou het daarom u eveneens niet bedroeven dat gij een lange tijd uw nering om de hemel gedaan hebt en nochtans vanaf het ogenblik dat gij begon tot op dit moment toe, geen winst bekomen hebt? Zou het u niet bedroeven in rijkdommen af te nemen na al uw arbeid, moeite en handelen in de wereld? Behoorde het u dan niet veel meer te bedroeven nu verder van de hemel af te zijn dan gij in het eerst was?
3. Is het niet onredelijk, dat al uw achtervolgingen en betrachtingen zouden zijn om de dingen voor het lichaam te winnen en te verzorgen, en dat gij geen zorg zou dragen voor uw ziel, om die met voorraad te voorzien?  
Geliefden, zoudt gij hem niet houden voor een natuurlijk mens, die zorg zou dragen om zijn slaaf te kleden en evenwel zijn zoon naakt daarhelen liet gaan?  
Zo is het eveneens onredelijk dat gij alle moeite voor het lichaam zoudt aanwenden en niet zou zorgen voor de ziel. Geliefden, wat een dwaasheid is het in u, zo zorgvuldig te zijn om uw lichaam te bewaren en nooit enige zorg te dragen voor de welvaart van uw kostelijke en onsterfelijke ziel?

En zo ben ik dan nu door deze drie delen van de tekst heengelopen: *"En die kopen, als niet bezittende"*. De HEERE Zelve mocht onze pogingen nog believen te zegenen!

AMEN.